

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ROMA İMPARATORLUK DÖNEMİ'NDE TAVIUM KENTİNDE
DARP EDİLEN SİKKELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Ali Yalın TURAN**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. S. Yücel ŞENYURT**

ANKARA 2007

ONAY

Ali Yalın TURAN tarafından hazırlanan “Roma İmparatorluk Dönemi’nde Tavium Kentinde Darp Edilen Sikkelerin Değerlendirilmesi ” başlıklı bu çalışma, 06.12.2007 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Arkeoloji Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İlhami DURMUŞ (Başkan)

Doç. Dr. Süleyman Yücel ŞENYURT

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Fatma EROL

ÖNSÖZ

“Roma İmparatorluk Dönemi’nde Tavium Kentinde Darp Edilen Sikkelerin Değerlendirmesi” başlıklı bu tez çalışması, Tavium darphanesinde darp edilen Roma Dönemi sikkelerini bir bütün halinde incelemeyi hedeflemektedir. Daha önce yayınlanmış sikkelerin bir derlemesini de içeren bu tez çalışması müze araştırmalarıyla ve American Numismatic Society’den alınan 11 adet sikke ile zenginleştirilmiştir.

Çalışmamız 124 adet sikkeyi içermektedir. Müze araştırmalarının birçoğu müzelerin kısıtlı imkânları nedeniyle sonuçsuz kalmıştır. Bazı müzelerde sikkeleri görme şansına bile erişememiş olmamız büyük bir kayıptır. Tavium Antik Kenti’nde kazı çalışmalarının henüz gerçekleşmemiş olması ve kent ile ilgili yayınların kısıtlı bilgiler içermesi Tavium kenti ile ilgili tarihsel süreç yazımında detaya inmeyi zorlaştırmıştır.

Bu çalışma sırasında benden yardımlarını esirgemeyen Melih Arslan’a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca tez danışmanım Doç. Dr. S. Yücel Şenyurt’a ve İstanbul Arkeoloji Müzesi arkeologlarından Turan Gökyıldırım’a yardımlarından ötürü teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iv
HARİTALAR LİSTESİ	vi
GRAFİKLER LİSTESİ	vi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: TAVIUM KENTİNİN COĞRAFI VE TARİHSEL KONUMU.....	2
1.1. Coğrafi Konum ve Lokalizasyon	2
1.2. Tavium Kentinin Adı ve Kaynağı	4
1.3. Tavium Kenti İle İlgili Araştırmalar	5
2. BÖLÜM: ROMA DÖNEMİNDE GALATİA EYALETİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	7
2.1. Galatların İlk Yurtları ve Göçler	7
2.2. Galatların Anadolu'ya Girişi	7
2.3. Galatia Krallığı	9
2.4. Galatia Eyaleti'nin Kurulması ve Kabile Savaşları	10
2.5. Sınırsal Büyüme	12
2.6. Romalılaştırma Politikası İçerisinde Kentleşme Süreci	15
3. BÖLÜM: ROMA İMPARATORLUK DÖNEMİ TAVIUM SİKKE DARPLARI.....	18
3.1. Tipoloji	18
3.2. Katalog	31

SONUÇ	87
KAYNAKÇA	92
HARİTALAR.....	95
GRAFİKLER.....	98
ÖZET	105
ABSTRACT	107

KISALTMALAR

Ö.Y.	Ön yüz
A.Y.	Arka yüz
Ölç.	Ölçü
Ağr.	Ağırlık
ANS	American Numismatic Society
BMC Galatia	Worth, W. Catalogue of Greek Coins in the British Museum-Galatia, Cappadocia and Syria, (London, 1899)
Imhoof-Blumer	F. Imhoof-Blumer, I.-B1.,K1.M., Kleinasiatische Münzen, Band 2, Wien. 1901–1902
Lindgren 1	H.C.Lindgren ve Frank L. Kovacs, Ancient Bronze Coins of Asia Minor and yhe Levant from the Lindgren Collection, California, 1985
Mionnet	Description de Médailles Antiques, Grecques et Romaines, Supplement 7, Graz, 1973
NC	Numismatic Chronicle Fifth Series-Vol. XX, 53
RPC I	Ripolles, P.P. Roman Provincial Coinage, I: From the death of Caesar to the death of Vitellus (44B.C.- A.D.59), London/Paris: British Museum / Bibliothèque Nationale. 1992
RPC II	Burnett,A. ,Amandry,M. ,Carradice,I.; Roman Provincial Coinage,II : From Vespasian to Domitian,

London / Paris: British Museum / Bibliothèque Nationale. 1998

- SNG XII The Hunterian Museum University of Glasgow Part I, Roman Provincial Coins Spain-Kingdoms of Asia Minor (JOHN GODDARD), Oxford New York, 2004
- SNG France 3 Levante, E. Sylloge Nummorum Graecorum France 3, Cabinet des Médailles. Pamphlie, Pisidie, Lycaonie, Galatie, Zurich. 1994
- SNG Tübingen Sylloge Nummorum Graecorum. Deutschland. Münzsammlung der Universität Tübingen 6.Heft: Phrygien-Kappadokien Römische Provinzprägungen in Kleinasien (HIRMER VERLAG), (Münch, 1998)
- SNG von Aulock Sylloge Nummorum Graecorum. Deutschland. Sammlung v.Aulock, Galatien 6099-6673 und Galatien 8719-8726 etc., Berlin. s.1967–1968

HARİTALAR LİSTESİ

- Harita 1: Tavium Kenti
Harita 2: Galatia Eyaleti
Harita 3: Galatia

GRAFİKLER LİSTESİ

- Grafik 1: Değerlendirilen Sikkeler
Grafik 2: Değerlendirilen Sikkelerin Arka Yüz Tipleri
Grafik 3: İ.Ö. 21/20–1. yy Arka Yüz Tipleri
Grafik 4: Septimus Severus Sikkeleri Arka Yüz Betimleri
Grafik 5: Julia Domna Sikkelerin Arka Yüz Betimleri
Grafik 6: Septimus Severus Dönemi Arka Yüz Betimleri
Grafik 7: Caracalla Sikkeleri Arka Yüz Betimleri
Grafik 8: Geta Darpları Arka Yüz Betimleri

GİRİŞ

Çalışmamızın konusu Tavium kentinde Roma Dönemi'nde basılan sikkeleri içermektedir. Sikkelerin era (Çağ Başlangıcı) ile ilgili görüş farklılıkları olsa da genel olarak İ.Ö. 21/20 tarihi kabul görmektedir. Amyntas'ın ölümünün (İ.Ö. 25) ardından eyaletin kurulmuş olması eranın da bu tarihten başlatılması gerektiği fikrini doğurmuş ancak sikkeler üzerinde gerçekleştirilen çalışmalar İ.Ö. 21/20 tarihinin daha uygun olduğunu ortaya koymuştur.

Çalışmalarımız yayınlanmış katalog ve koleksiyonların derlenmesi ve müze araştırmaları ile geliştirilmesini yöntem edinmiştir. Müze araştırmaları mulâj ve fotoğraf çalışmalarını içermiş, sikkeler üzerindeki çalışmalar bu fotoğraf ve mulâjlar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katalog çalışmalarına levhalar ayrı bir bölüm olarak eklenmemiş olup fotoğraflar katalogun ilgili bölümüne eklenmiştir. Burada amaç katalogu görsel açıdan tamamlayarak bütünlük sağlamaktır.

I. Bölümde Tavium kentinin coğrafi konumu, adı ve adının kaynağı, ayrıca Tavium Kenti'nde gerçekleşen araştırmalara değinilmiştir. II. Bölüm Galatların ilk yurtlarından başlayarak Anadolu'ya girişleri ve tarihsel gelişimini açıklamaya çalışmaktadır. III. Bölüm elde edilen sikkelerin tipolojisi ve katalogunu içermektedir. IV. Bölümde ise sonuç başlığında sikkelerin değerlendirmesi sunulmuştur.

1. TAVIUM KENTİNİN COĞRAFI VE TARİHSEL KONUMU

1.1. Coğrafi Konum ve Lokalizasyon

Tavium kentinin lokalizasyonu ile ilgili olarak değişik görüşler öne sürülmüştür. Çorum, Yozgat ya da Çorum ve Yozgat arasında yer alan Boğazköy Tavium kentinin lokalizasyonu için ileri sürülen yerler arasındadır¹. (Harita 1).

C. Texier 1836 yılında Peutinger ve Antonin seyahatnamesine göre Büyüknefes Köyü'nün Ankyra'ya olan mesafesinin denk düşmesi, aynı zamanda Roma ve Bizans'a ait eserlerin varlığının burada Hristiyanlığın yerleştiğine de kanıt oluşturmamasından dolayı Tavium'un Büyüknefes Köyü'nün 1 km kadar batısında yer aldığını haklı olarak savunmuştur.²

J.R.S. Sterrett Büyüknefes Köyü civarında yaptığı araştırmalar sonucu Ankyra'ya giden yolun ilk mil taşını keşfetmiştir ki, bu da Büyüknefes Köyü'nün *caput via* (yol başlangıcı) olduğunu göstermektedir.³ Bölgede Caput Via olabilecek en uygun kentin Peutinger ve Antonin tablolarına göre yedi yol ayrımının merkezi olan Tavium olması kentin Büyüknefes Köyü civarında yer aldığı fikrini güçlendirmiştir.⁴ Daha önce de Tavium kenti Büyüknefes Köyü ile ilişkilendirilmiş olsa da Sterrett'in buluşuna kadar herhangi bir kanıt ileri sürülememiştir.

Karl Strobel başkanlığında 1997 yılından bu yana yapılan araştırmalar sonucu Tavium Antik kentinin Yozgat ili sınırlarında ve İl merkezinin 30 km batısında yer alan Büyüknefes Köyü'nün 1 km batısında, yamaçta yer aldığı şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya konmuştur.

1 Hamilton 1842: 396-398

2 Texier 2002: 478

3 Sterrett 1885: 42

4 Ramsay 1961: 268

K. Strobel ve C. Gerber tarafından 1997 yılı itibariyle sürdürülen yüzey araştırmalarına kadar Tavium'un kent sınırlarının Büyükkale, Küçükkale ve bu iki höyüğe doğrudan bağlı alanlardan ibaret olduğu fikri kabul görmüştür. Ancak 1997 yılında başlayan araştırmalar ışığında antik kentin sınırlarının batıda Kaleözü Deresi'nden doğuda Nefes Çay'a; kuzeyde yüksek platodan güneyde Büyükkale ve Küçükkale'yi de içine alan yaklaşık 1,5 kilometrelik alanı kapladığı, ayrıca kentin pek çok nekropol ve bugüne kadar tespit edilebilmiş dokuz adet tümülüs ile çevrili olduğu ortaya konulmuştur.⁵

Tavium kentinin etrafı tümülüslerle çevrilidir. Tavium'un batısında Gündoğdu Köyü'nün güneybatıya doğru uzanan tepelerinde üç tümülüs bulunmaktadır. Bu köyün batısında birinci yükseklik kademesinin kenarında "İkiztepe" çift tümülüsü ve bu sırtın tamamen güney kenarında bütün bu bölgeye hâkim bir noktada "Danacı Tümülüsü" bulunmaktadır. Danacı tümülüsünde bulunan gösterişli mezar yapılarının Geç Hellenistik döneme ait Galatlı asillere ait olduğu tahmin edilmektedir. Nitekim burada mermerden yapılmış bir mezar aslanının bulunduğu bilinmektedir. Danacı tümülüsünün alt kısmında bulunan etekte muhtemelen antik yol üzerinde küçük ve çok hasar görmüş bir tümülüs bulunmaktadır.

Bugünkü Büyüknefes Köyü'ne lokalize edilen Tavium kenti ve çevresi iklim ve topografik özellikleri açısından yerleşim için cazip bir bölgedir. Zengin ormanlara sahip sıradağların çevrelediği bölge, yüksek platodan çıkan ve güneydoğu doğrultusunda uzanan bir sırtın batısında yer alan iki kayaç uzantısı doğal bir savunma sağlamaktadır.⁶ Küçükkale ve Büyükkale'nin üzerinde yükseldiği bu kayaç uzantısı kuzeyde, üzüm bağları ve diğer alanların sulanması amacıyla faydalanılan akarsu kaynakları için de bir bariyer oluşturmaktadır. Kızılırmak (Halys) yayı içerisinde kalan Tavium'un da içinde bulunduğu bölge özellikle üzüm bağlarının yetiştirilmesine ve hayvan

⁵ Gerber 2005: 86

⁶ Gerber 2005: 85

otlatılmasına son derece uygun topraklara sahiptir. ⁷ Bölgede yapılan araştırmalar sonucunda Tavium'un güney ve güneybatısında antik dönemde üzüm yetiştirmek amacıyla teraslar oluşturulduğu belirlenmiştir. ⁸ Günümüzde de bölgede üzüm yetiştiriliyor olması antik dönemde bağcılığın gelişmiş olduğunu desteklemektedir.

1.2. Tavium Kentinin Adı ve Kaynağı

Bilge Umar, Tavium adının kaynağı olarak Latince Via sözcüğünün Latince “-ium” (Hellenice–ion) takısı almış biçimi olarak yorumlamaktadır. ⁹ İsmi başında yer alan “Ta” sözcüğünün “kam” (şaman) anlamına geldiğini ve bu nedenle Pontos'taki Komana kentindeki tapınağın kamı ve kentin hükümdarına, dolayısıyla buradan Komana kentine giden yola bağlı olarak “Kamyolu” anlamında kullanıldığını ileri süren Umar savını, Tavium'un İlkçağda oldukça önemli yolların kavşağındaki jeostratejik konumu ile desteklemektedir. Pontos Krallığı'nın, II. Ptolemaios'un Karadeniz çıkarmasının başarılı olmasını engellemeleri nedeniyle Galatlara bağışladığı Kızılırmak'ın doğusunda kalan topraklar ¹⁰ içinde yer alan Tavium kentinin adının köklerini Bilge Umar'ın aktardığı şekilde kabul etmek anlamlı olacaktır. Ancak, kentin İ.Ö. 2. binyılda, yani Asur Ticaret Kolonileri döneminde Tawnia/Tamnia; Hitit döneminde Tawinija, Hellenistik Dönemde Taouion, Roma Döneminde Tavium ve Bizans döneminde Tauia/Tabia olarak adlandırılması ¹¹ ve bu adların hepsinde bulunan “Ta” ögesinin Pontos Komana da yer alan tapınağın kam'ına işaret etmediği aşîkârdır. Konuyla ilgili bir diğer görüş ise Tavium/Tavion kentinin adını Galatların Trokmi

⁷ Kaya 2000a: 38

⁸ Strobel-Gerber 2000: 217

⁹ Umar 1993: 765

¹⁰ Kaya 2000a: 35

¹¹ Gerber 2005: 87

boyuna mensup, savaşlarda büyük kahramanlık gösteren bir komutanın adından aldığı şeklindedir.¹²

1.3. Tavium Kenti İle İlgili Araştırmalar

Tavium kentinde yapılan çalışmalar Avusturya'daki Heidelberg Üniversitesi adına Karl Strobel ve Christoph Gerber'in kentte 1997 yılında başlattığı yüzey araştırmalarına kadar daha çok kentin lokalizasyonunun saptanmasına yönelik olmuştur. Karl Strobel ve Christoph Gerber'in yürüttüğü yüzey araştırmaları ise tez kapsamını oluşturan Roma Dönemi hakkında detaylı bilgi sağlamamaktadır.

1997 yılında başlayan yüzey araştırmaları Tavium kentinin tarihinin Kalkolitik Çağ'a kadar uzandığını ortaya koymaktadır.¹³ Bu döneme ait seramik parçalarının sadece Büyükkale'nin batı yamacında ele geçmiş olmasından dolayı kentin Kalkolitik Çağ'daki sınırları henüz bilinmemektedir.¹⁴ Büyükkale höyüğünün batısında Erken Tunç Çağı sonlarına (İ.Ö. 2200'den sonra) tarihlendirilen gösterişli anıtsal yapılara ait bulgular Tavium'daki kentsel yapının bu dönemde oluştuğunu ortaya koymaktadır.¹⁵ Özellikle Büyükkale'nin batı yamacında yağışların ortaya çıkardığı kalın kale duvarları bu durumu destekler niteliktedir.

Karum Kaniş'te bulunan yazılı metinlerde Tavium kentinden Tamnia/Tawnia olarak bahsedilmektedir. Önemli yolların birleştiği noktada yer alan kentin Asur Ticaret Kolonileri döneminde, Hattuşa'da olduğu gibi, bir Karum olduğu ileri sürülmektedir.¹⁶ Tamnia/Tawnia ile Hitit Kült şehri

¹² Kaya 2000a: 34

¹³ Strobel-Gerber 2000: 215

¹⁴ Gerber 2005: 87

¹⁵ Strobel-Gerber 2000: 216

¹⁶ Strobel-Gerber 2000: 218

arasındaki benzerlik herhangi bir çelişki oluşturmadığı belirtilmektedir.¹⁷ Eski Hitit Krallığı zamanında ve özellikle Büyük Krallık Döneminde Hattuşa'ya sadece 20 km'lik kısa bir mesafede yer alan Tavinija Hitit kült kentlerinin en büyüklerinden biri olarak öne çıkar.¹⁸ Bu da Tavium'un Hellenistik ve Roma dönemlerinde önemli bir kült merkezi olmasının tesadüfî bir gelişme olmadığına işaret etmektedir.

¹⁷ Gerber 2005: 87–88

¹⁸ Strobel-Gerber 2000: 218

2. ROMA DÖNEMİNDE GALATİA EYALETİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1. Galatların İlk Yurtları ve Göçler

En eski yerleşimlerinin Ren nehrinin doğusunda olduğu arkeolojik ve filolojik araştırmalar sonucunda ortaya konmuş olan Galatlar tarihleri boyunca sık sık göç etmişlerdir.¹ Hareket noktası Ren Nehri olarak belirlenen bu göçler sonucunda Britanya, Ivernia'yı (İrlanda), Fransa, İspanya, İtalya ve Portekiz'e kadar geniş bir alana dağılmışlardır.

En büyük göç hareketleri ise Lysimakhos'un ölümünden (İ.Ö. 281) yaklaşık bir yıl sonra Lysimakhos'un krallığının tamamı ve arkasından Yunanistan'ı istila etmeleriyle² başlamış ve bu göç hareketi onları Anadolu'ya kadar taşımıştır. Bu göç hareketi üç kol şeklinde başlamış fakat bu üç kol Anadolu'da tekrar bir araya gelmiştir. Bu kollardan biri Kerethrios komutasında Tyrakhe'ye girerken bir diğeri Bolgios komutasında Makedonya'yı istila etmiştir. Üçüncü kol ise Brennos'un komutanlığında İlyria ve Paionia'ya saldırmıştır. Yunanistan'ın zenginliklerinden faydalanmak isteyen Galatlar Delphoi'ye saldırmış ancak ağır kayıplar vermişlerdir. Bu yenilginin ardından zengin Anadolu kentlerine yönelmişlerdir.

2.2. Galatların Anadolu'ya Girişi

Anadolu'ya geçmek isteyen Galatlar öncelikle Çanakkale taraflarına yönelerek Lysimakhei'yi ele geçirmişler ve ardından Antiokhos'un generallerinden Antipater'e Anadolu'ya geçmek istediklerini bildirmişlerdir.³ Leonnorios müzakerelerin sonuçlanmasını beklemeden Byzantion'a

¹ Kaya 2000a: 3

² Kaya 2000a: 15

³ Kaya 2000a: 19

yönelmiştir. Müzakerelerin sonuçlanmasını bekleyen Luturios ise beklediği yanıtı almış ve Anadolu'ya geçmiştir. Byzantion'a ilerleyen Leonnorios ise kardeşi Zipoetas'ın isyanı nedeniyle zor durumda olan I. Nikomedes'in yardımlarıyla Anadolu'ya geçmiştir. ⁴ Leonnorios İ.Ö. 278–277 yollarında Anadolu'ya geçtikten sonra, Çanakkale Boğazı'ndan Anadolu'ya geçen Luturios ile Bithynia'da tekrar bir araya gelmişlerdir. I. Nikomedes'in tarafında Zipoetas'a karşı paralı asker olarak savaşan Galatlar, 277 yılında savaş sona erdikten sonra, Tolistobogiler, Trokmiler ve Tektosaglar olarak üç boy olarak karşımıza çıkmaktadır. ⁵

Galatlar Nikomedes tarafından kendilerine tahsis edilen topraklara hemen yerleşmemişler ve kura yöntemiyle Batı Anadolu'yu aralarında paylaşarak yağmalamışlardır. Pontos Krallığı'nın, II. Ptolemaios'un Karadeniz çıkarmasının başarılı olmasını engellemeleri nedeniyle Galatlara Kızılırmak'ın doğusunda kalan toprakları bağışlamış ⁶ ve böylece Galatia bölgesinin çekirdeği oluşmuştur (**Harita 2**). Galatlar kendilerine ait olan bu topraklara da Batı Anadolu'yu yağma bölgelerine ayırdıkları gibi kura yöntemiyle yerleşmişlerdir. Buna göre Kızılırmak'ın doğusunda kalan topraklar Trokmiler, Ankyra ve çevresine Tektosaglar ve Ankyra'nın batısı ve güneybatısı Tolitobogiler tarafından iskân edilmiştir.

Galatlar yerleşik hayata geçtiklerinde bile bölgedeki kentlerden ve Hellenistik krallardan vergi almayı sürdürmüşlerdir. Onlara karşı çıkan ilk Hellenistik Kral ise Pergamon Kralı I. Attalos olmuştur. Bunun üzerine İ.Ö. 241/40 yılında Pergamon'a saldıran Galatlar ağır bir yenilgi almıştır. İ.Ö. 190 yılında Suriye Kralı III. Antiokhos'un Yunanistan'a girmesi ve ardından Roma'ya yenilmesi Galatları derinden etkileyecek olayların başlangıcını oluşturmuştur. III. Antiokhos Roma'ya yenildikten sonra Anadolu'ya geri dönmüş, ancak Roma ordusu da Scipio Africanus komutasında Antiokhos'u

⁴ Mitchell 1993:17

⁵ Kaya 2000a: 22-23

⁶ Kaya 2000a: 35

takip ederek Anadolu'ya girmiştir. Scipio, Antiokhos'u Magnesia'da bir kez daha yendikten sonra komutayı Manlius Vulso'ya bırakarak Roma'ya geri dönmüştür. Vulso İ.Ö. 189 yılında savaşa Antiokhos tarafında katılan Galatlara karşı bir sefer düzenlemek olmuştur. Roma ordusuna Olympos ve Magaba Dağı savaşlarında yenilen Galatlar Pergamon Krallığı'na bağımlı kılınmıştır.⁷

III. Attalos'un İ.Ö. 133 yılında ölmesi ve topraklarını miras yoluyla Roma'ya bırakması sonucu Roma Anadolu'da ilk topraklarını savaşmaksızın elde etmiştir. Pontos kralı VI. Mithridates'in İ.Ö. 111 yılında tahtı alması ve Roma ile mücadeleye girişmesi Galatlar için yeni değişimleri de beraberinde getirmiştir. İ.Ö. 88 yılında VI. Mithridates Asia Eyaleti'ne girmiş ve ordunun bir kolu Galatia üzerinden geçmiştir. İ.Ö. 86 yılında Khaironeia Savaşı'nda Roma'ya yenilen VI. Mithridates Galatların etkinliğini yok etmeye karar vererek kurduğu bir tuzak sonucunda üçü hariç tüm **tetrarkhesleri** öldürmüştür.⁸

2.3. Galatia Krallığı (Harita 3)

İ.Ö. 86 yılında gerçekleşen Pergamon katliamı tetrarkheslerin sayısında önemli bir azalmaya neden olmuş⁹ ve o zamana kadar dört olan tetrarkhes sayısı¹⁰ bire düşmüştür. Pompeius'un İ.Ö. 64/63 yılında Galatia bölgesinde gerçekleştirdiği düzenlemelerle Galatia üç kabile şefi (Deiotaros, Brogitaros ve Kastor) arasında paylaştırılmış ve Deiotaros'a kral unvanı verilmiştir. İ.Ö. 44/43 yılında tetrarkheslerin iktidarına tamamen son verilerek üç Galat kabilesi krallık çatısı altında birleştirilmiş ve yönetim Deiotaros'a bırakılmıştır. Caesar'ın ölümünden sonra İ.Ö. 43 yılında Marcus Antonius, Deiotaros'un krallığını onamış, Deiotaros'un ölümünden sonra ise Kastor

⁷ Kaya 2000a: 65

⁸ Kaya 200a : 81

⁹ Kaya 2000b: 88

¹⁰ Strabon 2000 : 62

Tarkondarios'un oğlu Kastor'u kral ilan etmiştir.¹¹ Kastor'un ölümünden sonra Antonius onun oğullarından birini değil, Pisidia kralı olan Amyntas'ı Galatia kralı olarak atamıştır. Actium Savaşı'nı Octavianus'un kazanacağını ön gören Amyntas taraf değiştirerek krallığının devamlılığını sağlamakla kalmamış aynı zamanda Dağlık Kilikia'nın da Galatia topraklarına eklenmesiyle krallığın sınırlarını genişletmiştir. Dağlık Kilikia'yı topraklarına ekleyen Amyntas bu bölgede yaşayan vahşi kabileler sorunuyla da ilgilenmek durumunda kalmıştır. Bu kabilelerden Toros dağlarında, Isauria'nın batı ya da güney batısında yaşayan Homonadların Galatia Krallığı'nın Pamphylia'daki limanı Side ile bağlantı yollarını tehlikeye sokması nedeniyle bu kabilenin üzerine yürümüş, ancak öldürdüğü kabile reisinin dul eşinin kurduğu komplo sonucu İ.Ö. 25 yılında hayatını kaybetmiştir.¹²

2.4. Galatia Eyaleti'nin Kurulması ve Kabile Savaşları

Bir varis olmaması,¹³ varisinin tüm sorumluluğu üstlenemeyecek kadar küçük yaşta olması ya da topraklarını rakiplerine karşı savunacak yetenekte olmaması gibi durumlarda bazı krallıkların miras yoluyla ya da istek üzerine Roma'ya bırakılmış olduğu bilinmektedir.¹⁴ Amyntas'ın krallığını vasiyet yoluyla Roma'ya bırakıp bırakmadığı kesin olarak bilinmemekle birlikte, Roma Amyntas'ın krallığının vasiliğini üstlenmemiş¹⁵ ancak Amyntas'ın kişisel mülkleri de dahil olmak üzere¹⁶ Galatia topraklarının tamamını ilhak ederek yeni kurulan eyaletin sınırları içerisine almıştır.¹⁷ Romalılar, Anadolu'da yer alan toprakları ilhak etmeden önce, kültürel ve siyasal düzeyin oluşmasını bekleyerek çıkabilecek sorunları minimize etmeyi hedeflemişler ve bu süreç içerisinde ileride ilhak edecekleri toprakları kendi

¹¹ Atlan 1975: 576-577

¹² Magie 1950: 453

¹³ Kaya 2000a: 104

¹⁴ Syme 1934: 123

¹⁵ Mitchell 1993 I: 62

¹⁶ Kaya 2000a: 107

¹⁷ Syme 1934: 123

çıkarlarına hizmet edecek bağımlı kralların yönetimine bırakmayı uygun görmüşlerdir.¹⁸ Ancak Galatia Krallığı'nın henüz siyasal, kültürel ve sosyal açıdan tam anlamıyla gelişimini tamamlamamış olduğu halde ilhak edilmesinin nedeni Amyntas'ın oğlu Pylaemenes'in krallığı Toros dağlarında yaşayan vahşi kabilelere karşı idame ettirecek güce ve yeteneğe sahip olmamasıdır.

Amyntas'ın ölümünün ardından İspanya'da savaşıyan Augustus eyaletin kurulması için gerekli düzenlemeleri hayata geçirmek üzere Marcus Lollius'u *legatus Propraetore* unvanıyla Galatia'ya göndermiştir.¹⁹ Lollius Galatia krallığını, yani Galatia dışında Pisidia, Lykonía, Kilikia, Trakheia ve Attaleia ile Side'nin de içinde bulunduğu Pamphylia'nın bir kısmını kapsayan tüm toprakları yeni eyaletin sınırları içerisine almıştır. Lollius İ.Ö. 25–23 yılları arasında valilik görevini sürdürmüş olup olasılıkla yeni kurulan eyalette Romalılaştırma hareketini de başlatmıştır.²⁰

Kilikia Trakheia eyaletin kurulmasından beş yıl sonra Seleukeia (Silifke) ve Ninika'yı (Mut) içine alan bir kesimi dışında Kappadokia kralı Arkhelaos'a verilmiştir. Side ise Lycia ile birleştirilerek ayrı bir eyalet olarak düzenlenmiştir.²¹ Kilikia Trakheia, Kappadokia Kralı Arkhelaos'a devredilmiş,²² ancak Seleukeia ve Ninika'yı içine alan bir kesimi Galatia Eyaleti sınırları içerisinde kalmıştır.²³ Side ise Lycia ile birleştirilerek ayrı bir eyalet haline getirilmiştir.²⁴

Roma, Galatia Krallığı ile birlikte Toros dağlarında yaşayan vahşi kabileler sorununu da üzerine almıştır. Augustus bu sorunu çözmek için ilk adım olarak Lollius Calpurnius Piso'yu İ.Ö. 14/13 yılında bu kabilelerle

¹⁸ Kaya 2000a: 103–104

¹⁹ Kaya 2000a: 106

²⁰ Magie 1950: 459

²¹ Kaya 2000a: 129

²² Strabon 2000 : 257

²³ Kaya 2000a: 107

²⁴ Kaya 2000a: 129

yapılacak savaşın hazırlıklarını yapmak üzere Galatia valiliği görevine getirmiştir.²⁵ İ.Ö. 6 yılında ise Galatia valisi Cornutus (Arruntius) Aquila bu hazırlıkların son aşaması olan askeri yolların yapımına başlamış ve mevcut yolları onarmıştır.²⁶ Ortaya çıkan yol sistemi Via Sebaste olarak adlandırılmış olup bu yol sisteminin büyük bir kısmının Cornutus Aquila'nın valilik yaptığı sırada tamamlanmış olduğunu Aquila adını taşıyan beş mil taşı da desteklemektedir.²⁷ Ayrıca yol sisteminin Via Sebaste adını taşıması da bu yol sisteminin Augustus Dönemi'nde tamamlanmış olduğuna işaret etmektedir.

Askeri yolların büyük bir kısmı tamamlandıktan sonra Homonadlarla savaşmak üzere P. Sulpicius Quirinius İ.Ö. 5 yılında ex-consul rütbeli vali olarak Galatia Eyaleti'ne gönderilmiştir. Quirinius iki ya da üç yıl süren bir kuşatma sonunda Homonadları yenmiştir. Ancak birkaç yıl sonra Homonadların yeniden isyan etmesi²⁸ üzerine Quirinius, Homonadları bir kez daha yenerek Homonadların kalelerini tamamen ortadan kaldırmış ve bölge halkını da farklı bölgelere sürmüştür.²⁹ Bu sayede Homonad sorununu temelinden çözmüştür. Varlığını sürdüren diğer vahşi kabilelerin İ.S. 6 yılında Galatia valisi olarak atanan eski konsül M. Plautius Silvanus tarafından ortadan kaldırılmasıyla³⁰ Galatia Eyaleti Pax Romana (Roma Barışı) ortamına kavuşmuştur.

2.5. Sınırsal Büyüme

Amyntas'ın krallığının eyalete dönüştürülmesi Anadolu'nun kalan geniş kısmının ilhakı için takip eden yüzyıl boyunca model oluşturmuştur. Eyalet basit bir şekilde var olan ve Helenistik dönemden devam eden hanedanların

²⁵ Syme 1934: 127

²⁶ Magie 1950: 463

²⁷ Kaya 2000a: 109—110

²⁸ Magie 1950: 462

²⁹ Strabon 2000 : 67

³⁰ Kaya 2000a: 110

ölümü ve onlara ait toprakların ilhak için uygun duruma gelmesiyle genişlemiştir. İlk olarak İ.Ö. 6/5 yılında Paphlagonia, ardından İ.Ö. 3/2 yılında Pontus Galaticus, İ.S. 34/35 yılında tapınak devleti olan Comana Pontica ve İ.S. 64/65 yılında Pontus Polemoniacus eyalet sınırları içerisine dâhil edilmiştir.³¹

Galatia Eyaleti'nin genişleme süreci dahilinde Kappadokia Eyaletli ile birleştirilerek iki evrede devam etmiştir. İlk kez Nero Döneminde birleştirilmiş olup, temelini Büyük Armenia hegemonyasının oluşturduğu Roma-Parth savaşları sırasında alınan tedbirler oluşturmaktadır. Büyük Armenia'nın Parthlar tarafından ele geçirilmesi sonucu Nero Parthlara savaş ilan etmiş ve yapılacak olan savaşın komutanı olarak Domitius Corbulo'yu Galatia valisi ve Parth savaşlarının komutanı olarak atamıştır. Corbulo'nun hem Kappadokia hem de Galatia Eyaletinden acemi asker toplamış olması Kappadokia Eyaleti'nin valiliğini de üstlenmiş olduğuna kanıt oluşturmaktadır.³² Corbulo'dan sonra Kappadokia valisi olarak atanan Caesennius Paetus Armenia üzerine yürüdüğü sırada Parthlara yenilmiş ve bu nedenle görevden alınmıştır.³³ Syme, Paetus'un İ.S. 63 yılında hastalanması üzerine Corbulo'nun Galatia yönetimini aldığını belirtmiştir.³⁴ Corbulo, *maius imperium* yetkisiyle Doğu ordularının komutanlığına getirilmesinin ardından³⁵ Pontus Polemoniacus'u İ.S. 64 yılında Galatia Eyaleti sınırları içerisine dâhil etmiştir.

Galatia ve Kappadokia eyaletlerinin ikinci kez birleştirilmesi Kafkas halklarından Alanların İ.S. 70'li yılların başında saldırılarını arttırması sonucunda gerçekleşmiştir. Vespasian dönemine tekabül eden bu birleşme olasılıkla İ.S. 71 yılında Traianus tarafından gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Nikopolis kentinin erasını İ.S. 72 yılından başlatan sikkeler basmış olması

31 Mitchell 1993: 63

32 Kaya 2000a: 121–122

33 Kaya 2000a: 123

34 Syme 1970: 36

35 Kaya 2000a: 124

Küçük Armenia'nın birleşik eyaletin bir parçası haline getirildiğine işaret etmektedir.

Traianus Döneminde İ.S. 107 ile Traianus'un Parth Seferini gerçekleştirdiği İ.S. 113 yılları arasındaki bir tarihte Galatia ve Kappadokia eyaletleri yeniden iki ayrı eyalet olarak düzenlenmiştir. Yeni Düzenleme sırasında Kappadokia, Küçük Armenia ile birleştirilmiş, ayrıca Augustus tarafından Galatia Eyaleti'ne eklenen ve Amaseia ve Sebastapolis'i de içeren ³⁶ Pontos Galaticus ve Nero Döneminde ilhak edilerek Galatia sınırları içerisine dâhil edilen Pontos Polemoniacus Kappadokia sınırları içerisine alınmıştır. Yaklaşık dört asırdır Galatların yurdu olan Tavium da artık Galatia Eyaletinin bir parçası olmaktan çıkmış ve İ.S. 226 yılında Pontos Galaticus ve Pontos Polemoniacus ile birlikte ya da İ.S. 226 yılından önceki bir tarihte Kappadokia Eyaleti sınırları içerisine alınmıştır. İ.S. 226 ve 229 yılları arasında görev yapmış olan Kappadokia valisi Aurelius Basileus'un adına hem Kappadokia'daki Kaesareia kentinde bulunan bir mil taşında hem de Tavium kent sınırları içerisinde rastlanması ³⁷ bu durumu kanıtlar niteliktedir. Tavium İ.S. 250 yılında tekrar Galatia Eyaleti'nin bir parçası haline getirilmiştir. ³⁸

Pontos bölgesi, eyalet valiliklerini sistematik olarak procuratorlara devreden imparator Gallienus zamanında yeniden Galatia Eyaleti'nin bir parçası haline getirilmiştir. Ancak İ.S. 279 ya da daha erken bir tarihte yine Galatia Eyaletti sınırlarının dışında bırakılmıştır. Pontos'un bu tarihte ve 293/305 yılında ayrı bir eyalet olduğu, bu eyaletin atlı sınıfı mensubu olan dört *praeses*'inin adının, Sinope, Neoklaudiopolis, Zela ve Amaseia'da bulunan mil taşlarında görülmesi Paphlagonia'nın da Galatia Eyaleti'nden ayrılarak Pontos Eyaleti'ne bağlanmış olduğuna işaret etmektedir. İ.S. 3.

³⁶ Magie 1950: 605

³⁷ Mitchell 1993 II: 153

³⁸ Kaya 2000a: 162

yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde Galatia Eyaletinin sınırları yaklaşık olarak Galatların ülkesi Galatia ile sınırlı kalacak şekilde belirlenmiştir.³⁹

2.6. Romalılaştırma Politikası İçerisinde Kentleşme Süreci

Tavium, Pessinus ve Ankyra kentlerinin Galatia Eyaleti'nden hemen sonra kurulması eyaletin kentsel yapıya kavuşması için kaçınılmaz bir harekettir.⁴⁰ Sebasteni Trocmi Taviani, Sebasteni Tolistobogii Pessinuntii ve Sebasteni Tectosages Ankyrani olarak anılan bu üç büyük Galat boyu başkentlerinin isimlerinin başında kullanılan Sebasteni sıfatı kentlerin Augustus zamanında kurulduklarına işaret etmektedir.⁴¹ Ayrıca kelimenin dinsel içerikli olması nedeniyle dinin Augustus tarafından **Romalılaştırma politikası** olarak kullanıldığını göstermektedir. Augustus'un eyalette Hellen paganizmi dışındaki tapınak rahipliklerini ortadan kaldırmış olması da bu durumu destekler niteliktedir.⁴² Ayrıca Galatia'nın eyalet haline getirilmesini takip eden yüzyıl boyunca darp edilen sikkelerin biri dışında tamamının üzerinde görülen Zeus Tavianus tasviri dinin Romalılaştırma hareketinde kullanılmasının önemli bir örneğidir. Yine Romalılaştırma ve Hellenizasyon politikasında önemli rol oynayan bir diğer unsur ise Galatia Koinon'udur. Galatların Drynemeton denen yerde toplanan dinsel karakteri meclisinin yerini alan ve yine dinsel bir karakter sergileyen Koinon,⁴³ Galatların kabile yönetimini kentleşme sürecine yumuşak bir şekilde uyarlamak ve bu sayede doğabilecek sorunları minimize etmek amacıyla Augustus tarafından eyaletin başkenti Ankyra'da kurulmuştur. Kendi adına sikkeler basmış olmasından da görüleceği gibi⁴⁴ eyaletin idari örgütlenmesi içerisinde özerk bir konuma sahip olan koinonun görevleri, eyaletin idari, askeri, adli ve ekonomik işleri

³⁹ Kaya 2000a: 135

⁴⁰ Mitchell 1993: 89

⁴¹ Mitchell 1993: 87

⁴² Kaya 2000a: 113

⁴³ Kaya 2000b: 92

⁴⁴ Arslan1992, 44

dışında kalan gayri resmi işleriyle sınırlıdır. ⁴⁵ Eyalet koinonunun hizmetleri içerisinde kutsal oyunlar, yarışlar, sosyal hizmetler ya da hayır işleri yer almıştır. ⁴⁶ Galatia Eyaleti kentleri kendi adlarını kullanarak sikkeler basarken, Ankyra, Pessinus ve Tavium 'un İ.S. 1. yüzyıl boyunca isimlerini taşıyan sikkeler basmamış olmaları Koinon'un en geç Traianus'a kadar Galatlar'ın meclisi olduğuna işaret etmektedir. ⁴⁷ Trajan döneminden sonra koinonun sikke darp etmesi ve önemli Galat vatandaşlarının heykellerini dikmeyi durdurması muhtemelen tesadüf değildir. ⁴⁸

Koinon oyunları her dört yılda bir Ankyra ve Tavium'da düzenlenmiştir. ⁴⁹ A. Erzen ise oyunların beş yılda bir düzenlendiğini ileri sürmüştür. ⁵⁰ Koinon başrahiplerinin Ankyra dışında sadece Pessinus'tan bilinmesi, eyalet kültürünün Ankyra ve Pessinus dışındaki Galatia Eyaleti kentlerinde kurulmadığının ⁵¹ işareti olarak değerlendirilebilir. Ancak koinon oyunlarının Tavium kentinde de düzenlenmiş olması ⁵² İmparator kültürünün burada da yerleşmiş olduğunu göstermektedir.

Romalılaştırma politikasının bir diğer önemli unsurunu ise Roma ve Augustus kültürlerinin kurulması oluşturmuştur. Galatia Eyaleti'nde Roma ve Augustus kültürünün en büyüğü eyaletin başkenti Ankyra'da Koinon himayesinde kurulmuştur. ⁵³ Eyaletin en dikkate değer yapısı olan Ankyra'daki Roma-Augustus Tapınağı'nın inşasına Augustus döneminin ortalarında başlanmış ve Tiberius Döneminde tamamlanmıştır. ⁵⁴ Tapınağın

⁴⁵ Kaya 2000a: 196

⁴⁶ Kaya 2000a: 199

⁴⁷ Kaya 2000a: 197

⁴⁸ Mitchell 1993: 113

⁴⁹ Mitchell 1993: 112

⁵⁰ Erzen 1946: 92

⁵¹ Kaya 2000a: 198

⁵² Mitchell 1993: 116

⁵³ Mitchell 1993: 103

⁵⁴ Erzen 1946: 92

duvarlarına, aslı Roma'da Augustus'un Mausoleum'da yer alan, Augustus'un icraatları Grekçe ve Latince olarak işlenmiştir.⁵⁵

İmparatorlara tapımdaki detaylar kentten kente farklılık göstermiştir ve geleneksel tanrılara tapım biçiminden kaynaklanan bazı önemli sapmalar göstermiştir. Fakat diğer hiçbir kült böyle yaygın bir dağılım göstermemiştir.⁵⁶ Augustus ve diğer aile üyelerinin kültünün Anadolu'da ve Doğu Yunanistan boyunca yayılması başlangıcından itibaren son derece hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir. İ.Ö. 29 yılında Octavianus, Asia ve Bithynia'ya yönetimleri altında ve Romalı vatandaşların ikamet ettiği Ephesos ve Nicaea kentlerinde Roma ve tanrısallaşan babası Julius Caesar'a adanmış tapınakların kurulması için yetki vermiştir. Aynı zamanda Yunan kentlerinden Pergamum ve Nicomedia'da kendi adına kült kurulmasına izin vermiştir.⁵⁷ Eyalet merkezlerinde kurulan imparator kültleri imparatorluğun tamamında kurulacak olan kültler için model oluşturmuş, kentsel ve bölgesel kültlerin örgütlenmesini sağlamıştır. Augustus'un ölümünden sonra Tiberius Augustus'un Romalılaştırma politikasına bağlı kalmayarak Hellenizasyon politikasına geri dönmüştür. Sonraki imparatorlar da bu politikayı devam ettirmişlerdir. Ancak Augustus'un kurduğu imparatorluk kültüne sahip çıkılarak devamlılığı sağlanmıştır.⁵⁸ Tavium darphanesinde basılan sikkelerin lejantlarında görülen CEBACTENQN (Sebaste=Augustus) ibaresi Augustus'a ve Roma'ya duyulan bağlılığı ifade etmektedir.

55 Erzen 1946: 53

56 Mitchell 1993: 113

57 Mitchell 1993: 100-102

58 Kaya 2000a: 114

3. ROMA İMPARATORLUK DÖNEMİ TAVIUM SİKKE DARPLARI

Tavium darphanesi İ.Ö. 20/21 yıllarında Tavium'un kent statüsüne kavuşmasına bağlı olarak faaliyete geçmiştir. İ.S. 1. yüzyılın son çeyreğine kadar darp edilen sikkelerin ön yüzlerinde imparator baş ya da büstüne yer verilmemektedir. Bu darpların ön yüzlerinde biri dışında Zeus tasviri yer almaktadır. Lejantlarında ise CEBACTHNQN ya da TPOKMQN ibareleri yer almakta olup bu ibareler ön ya da arka yüzde yer alabilmektedir. Zeus tasvirleri ön yüzde baş ya da tahtında oturur şekilde betimlenmiştir. Arka yüz betimlerinde en çok kullanılan betim Zeus'u temsil eden boğa figürüdür. Bunun dışında bazı darpların arka yüzlerinde görülen hexastyle tapınak Zeus Tavianus'un Tavium'da bulunan tapınağının modeli olmalıdır. Bu model temel alınarak tapınağın podyum üzerinde yükseldiğini, altı sütunlu olduğunu ve alınlığında çelenk rölyefi yer aldığını söylemek mümkündür. Ayrıca yine Tavium darplarında görülen tahtında oturan Zeus Tavianus figürü büyük olasılıkla Strabon'un bahsettiği ¹ tunç Zeus heykelinin yansıması olmalıdır. Zeus Tavianus Tavium sikkeleri üzerinde ayrıntılı olarak tahtında otururken tasvir edilmiştir. Tahtında oturan Zeus betimlerinde yer alan arkad, tapınakta bulunan Zeus heykelinin bir arkad içerisinde durduğuna işaret ediyor olmalıdır. Bir elinde yıldırım demeti ve diğer elinde uzun asa tutarken betimlenen Zeus'a çoğunlukla atributu olan kartal eşlik etmektedir.

3.1. TİPOLOJİ

1. Ön yüzünde ayakta boğa sağa koşuyor, arka yüzde üzerlerinde birer yıldız olan iki dioskuri miğferi arasında amphora betimi, lejantında TAYIQN ibaresi yer almaktadır. (Kat.No.1).

2. Ön yüzünde Zeus'un defne taçlı başı sağa ve arka yüzünde ortada

¹ Strabon 2000 : 63

hayvan başlıklı asa, üç satırdan oluşan CEB-ACT/HN-QN/TPO-KMQN yazısını ortadan bölmektedir. (Kat.No.2).

3. Ön yüzde Zeus'un defne taçlı başı sola, lejantında TPOKMQN ibaresi ve arka yüzde alınlığında diadem betimi yer alan podyum üzerinde hexastyle (altı sütunlu) tapınak, lejantında CEBACTHNQN yazısı okunmaktadır. (Kat. No. 3–7).

4. Ön yüzünde Zeus'un defne taçlı başı sağa ve arka yüzde yıldırım demeti üzerinde kanatları açık kartal, her iki yanında üzerlerinde birer yıldız olan dioskuri miğferi, lejantında TAYIQN ibaresi bulunmaktadır. (Kat.No.8–1).

5. Ön yüzde Zeus Tavianus tahtında cepheden oturmakta, lejantında TPOKMQN yazısı ve arka yüzde boğa ayakta sola, lejantında CEBACTHNQN ibaresi bulunmaktadır. (Kat. No. 12–18).

6. Ön yüzde Zeus'un defne taçlı başı sola, lejantında TPOKMQN yazısı ve arka yüzünde Nike sola yürüyor; sağ elinde çelenk ve sol omzunda palmye dalı tutuyor, lejantında CEBACTHNQN ibaresi okunmaktadır. (Kat. No. 19).

Vespasianus Sikke Darpları (İ.S. 69–79)

Vespasian sikke darpları incelediğimiz dönem içerisinde ön yüzünde imparatorun tasvirinin yer aldığı ilk darplardır. Vespasian Dönemine ait tek tip darp bulunmaktadır. Ön yüzde AV KAICAP CEBACTOC O VECΠACIANOC lejanti ve imparatorun defne taçlı başı görülmektedir. Arka yüzde ise Zeus Tavianus tahtında sola oturmaktadır ve lejantında CEBACTHNQN TPOKMQN ifadesi yer almaktadır (Kat. no. 20–21).

Titus Sikke Darpları (İ.S. 79–81)

Titus dönemine ait darplar da Vespasian darplarında olduğu gibi tek tiptir. Ön yüzde AYTOKPA TITOC KAICAP CEBACTIOOC lejantı ve arka yüzde boğa ayakta sola, lejantında CEBACTHNOQN TPOKMQN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 22–30).

Domitianus Sikke Darpları (İ.S. 81–96)

Domitian darpları da Vespasian ve Titus darplarında olduğu gibi tek tiptir. Darpların arka yüzünde küre üzerinde Nike betimi ve arka yüz lejantında CEBACTHNOQN TPOKMQN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 31–34).

Antoninus Sikke Pius Darpları (İ.S. 138–161)

Domitian'dan sonra Antoninler Döneminin ilk imparatoru olan Nerva Döneminden itibaren 53 yıl boyunca, yani Antoninus Pius darplarının tamamında görülen ET PΞΘ tarihine (148/9) kadar Tavium darphanesi sikke basmamıştır. Arka yüzlerinde CEBACTH TPOKMQN lejantını taşıyan sikkeler aynı zamanda üzerinde tarih yazan ilk Tavium darpları olma özelliğini taşımaktadır.

Antoninus Pius sikkeleri ana tema olarak tek olsa da iki tipte incelemek mümkündür. Birinci tip 28 mm çapında ve 15,12gr ağırlığında olup Zeus Tavianus tahtında sola otururken betimlenmiştir. Arkad kenarlarda ve ortada yer alan üç Nike figürüyle süslüdür. Ayrıca tahtın iki yanında yer alan kanatları kapalı iki kartal figürü de ayırıcı özelliğidir. (Kat.no.39–40). İkinci tip sikkeler 24-25 mm çapında ve 6,31–8,07gr ağırlığındadır. Birinci tipten ayrılan özelliği ise sağ boşlukta kartalın yer almasıdır. (Kat. no. 35–41).

Septimus Severus Sikke Darpları (İ.S. 193–211)

Antoninus Pius'tan sonra sikke basımında 32 yıllık bir ara daha meydana gelmiştir. Bu suskunluk Severuslar Döneminin ilk imparatoru olan Septimus Severus ile bozulmuştur. Septimus Severus Döneminde darp edilen sikkelerin çapları 26-30 mm arasında değişmektedir. Ağırlıkları ise her zaman çaplarıyla doğru orantılı olmamakla beraber 9-14 gr arasında değişmektedir. Ağırlıklarının çapları ile doğru orantılı olmamasının nedeni ise daha büyük çaptaki sikkelerin kalınlıklarının azalmasıyla açıklanabilir. Severus'un darplarında on beş arka yüz tipi vardır. Ayrıca eşi Julia Domna'nın ise 21 arka yüz tipi bulunmaktadır. Dolayısı ile Septimus Severus Dönemi Tavium darpları toplamda 36 arka yüz tipi ile Tavium darphanesinde basılan sikke gruplarının en büyüğünü oluşturmaktadır.

1. İrmak tanrısı Halys sola uzanmış olarak betimlenmiştir. Sağ elini bir gemi pruvasının üzerine koymuş, sol kolunu olasılıkla bir ağaca dolayarak dirseğini içerisinden sular akan bir amphoranın üzerine dayamıştır. Lejantında CE. TP. TAOYIANΩN/ΑΛVC ibaresi bulunmaktadır. (Kat. No. 42).

2. Artemis ayakta sağa; sol elinde yay tutmakta ve sağ eliyle sırtındaki sadaktan ok almaktadır. Lejantta CE. TPO. TAOYIANΩN yazmaktadır. (Kat. no. 43).

3. Zeus Tavianus tahtında sola oturmakta, sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde uzun asa tutmaktadır, arkad kenarlarında ve ortasında yer alan üç figürle (olasılıkla Nike) süslenmiş olup tahtın her iki yanında birer kartal bulunmaktadır. Lejantında CE. TPO.TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır (Kat. no. 44–46).

4. Boğa ayakta sağa. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi bulunmaktadır. (Kat. no. 47).

5. Nemesis ayakta cepheden, baş sola; sağ elini ağzına götürmüş, sol elinde at gemi, sol yanında araba tekerleği duruyor. Lejantında TAOYIANΩN yazısı yer almaktadır. (Kat. no. 48).

6. Athena ayakta sağa; sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan tutuyor. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ET CHI yazısı bulunmaktadır. Bu tarih 218 yılına tekabül etmekte olup era hesaplaması 197/8 yılına gitmektedir.(Kat. no. 49).

7. Asklepios ve Hygieia karşılıklı ayakta; aralarında Telesphoros. Lejantında CE. TP. TAOYIANΩN yazısı yer almaktadır. (Kat. no. 50).

8. Hygieia ayakta sola, chiton giymiş, sağ elindeki pateradan yılan besliyor. Lejantında TAOYI[AN]ΩN yazısı yer alır. (Kat. no. 51).

9. Apollon ayakta sağa, chlamys giymiş. Sol dirseğini bir sütun üzerinde duran lire dayamış, sağ elinde plektrum tutuyor. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi okunmaktadır. (Kat. no. 52).

10. Apollon ayakta cepheden baş sağa, chlamys giymiş. Sol dirseğini bir sütun üzerinde duran lire dayamış, sağ elinde plektrum tutuyor. Sol arka boşlukta defne ağacı. Lejantında CE.TPO.TAOVIANΩN ibaresi yer almaktadır. Ayrıca sol boşlukta ET CHI (Era 218=197/8) yazısı yer almaktadır. (Kat. no. 53).

11. Apollon ayakta cepheden, başı sola dönük ve çıplak olarak betimlenmiştir. Sağ elinde plektrum tutuyor, sol eliyle sütun üzerinde duran kitarayı tutuyor. Sol boşlukta defne ağacı yer almaktadır. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 54).

12. Tyche ayakta cepheden, baş sola dönük, başında kule taç, chiton ve peplos giymiş; sağında dümen; solunda bereket boynuzu ile tasvir edilmektedir. Lejantında TAOYIANΩN yazısı yer alır. (Kat. no. 55–56).

13. Demeter ayakta cepheden; baş sola, örtülü giyinmiş, sağ elinde haşhaş çiçeği, sol elinde meşale tutuyor. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 57).

14. Nike sağa yürüyor; saçları tepede topuz, her iki eliyle çapraz şekilde meşale tutuyor. Meşalenin üzerinde bir figür yer almaktadır. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 58).

15. Atlar üzerinde kartal cepheden, baş sağa; atların her iki tarafında vexillum (flama) yer almaktadır. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer alır. (Kat. no. 59).

Julia Domna Sikke Darpları (İ.S. 193–211)

Julia Domna adını taşıyan sikkeler yirmi üç farklı arka yüz kalıbı ile eşi Septimus Severus'un darplarından bile fazladır. Bunun yanı sıra dokuz ön yüz kalıbı bulunmaktadır ki bu rakam da Tavium darphanesinde darp edilen ön yüz kalıpları arasında en yüksek olanıdır. Çoğunlukla büyük birimli sikkeler darp edilmiş olup bunlar 29-26mm ve 15,90–9,38gr ölçüleri arasında değişiklik göstermektedir. Orta birimde darp edilmiş sikkeler ise 25-21mm ve 6,97–4,59gr ölçüleri arasında değişiklik göstermektedir. Julia Domna darplarının bir kısmı eşinin darplarında olduğu gibi 218 (197/8) tarihini taşımaktadır.

1. Demeter ayakta cepheden, baş sola; sol elinde meşale, sağ elinde başak tutmaktadır. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi ve ET

CHI tarihi bulunmaktadır ki bu tarih Septimus Severus'un darplarında yer alan tarihle aynı olup 197/8 yılını vermektedir. (Kat. no. 60–62).

2. Nike ayakta sağa; sağ elinde diadem, sol kolunda palmiye dalı tutuyor. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ET CHI ibaresi yer alır ve 197/8 yılını vermektedir. (Kat. no. 63–65).

3. Nike sağa yürüyor; tropheiona ganimet asarken betimlenmiştir. (Kat. no. 66).

4. Tavium Tyche'si kayaların üzerinde sola oturuyor. Sağ elinde başak tutuyor, ayakları altında yüzen Irmak Tanrısı Halys görülmektedir. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer alır. (Kat. no. 67–68).

5. Tyche ayakta sola, Kalathos giymiş dümen ve bereket boynuzu tutuyor. Lejantında CE. TPO. TAO YIANΩN ET CHI ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 69).

6. Athena ayakta sağa, sağ eliyle kargısına yaslanmış, sol elinde baykuş ve sol yanında yerde duran bir kalkan ile betimlenmiştir. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 70).

7. Athena ayakta sola; sol eliyle kargısına yaslanmış, sol yanında kalkan, sol elinde phiale tutmaktadır. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer alır. (Kat. no. 71).

8. Athena ayakta cepheden, baş sola; miğferli, sağ elinde mızrak tutuyor, sol eliyle elbisesinin drapesini tutuyor, sağ yanında kalkan. Lejantında CE.TPO.TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 72).

9. Asklepios ve Hygieia ayakta karşılıklı durmaktadır; Asklepios sol eliyle değneğine yaslanmıştır. Hygieia'nın sağ kolundan sarkan bir yılan

görülmektedir. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 73).

10. Asklepios ve Hygieia karşılıklı ayakta; Asklepios yılan sarılı değneğini yere dayamış, Hygieia elindeki pateradan yılan besliyor; aralarında Telesphoros. Lejantında CETPO TA OVIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 88).

11. Altar üzerinde kartal; gagasında diadem taşımaktadır ve atların her iki tarafında vexillum yer almaktadır. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 74–75).

12. İmparator ayakta sola, sol eliyle اساسına yaslanıyor, sağ elindeki diademle boğayı taçlandırıyor. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 76).

13. Severus (?) ayakta cepheden, baş sola; zırh giyimli, sağ eliyle zırh ve pelerin giyimli, ayakta sağa duran Caracalla'yı tutuyor, sağda Geta ayakta cepheden, toga giyimlidir. Lejantında CEΠ.ANT... TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 77).

14. İmparator (Septimus Severus) at üzerinde sola; sol kolunda imparatorluk اساسı taşıyor, sağ elini yukarı kaldırmış zafer sonrası halkı selamlıyor. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 78).

15. Irmak tanrısı Halys sola uzanmış; çıplak, sağ eliyle bir ağacı tutuyor ve sol dirseğini yan yatmış, içerisinden sular akan bir amphoranın üzerine dayamıştır. Lejantında TAOYIANΩN/ΑΛVC ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 79).

16. Nemesis ayakta sola dönük olarak, sağ elini yüzüne götürmüş ve sol elinde at gemi tutarken betimleniştir. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 80).

17. Nemesis ayakta cepheden, baş sola dönük olarak; sağ elini çenesine götürmüş, sol elinde gem tutarken betimlenmiştir. Sağ yanında araba tekerleği durmaktadır. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 81).

18. Aphrodit ayakta cepheden; giyinik, sağ eliyle saçını tarıyor, sol elinde elma (ayna?) tutuyor. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 82).

19. Aphrodit ayakta cepheden, baş sağa; sağ eliyle asasına dayanmış, sol elinde elma tutuyor. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 83).

20. Aphrodit ayakta sağa; giyinik, sağ eliyle saçını düzeltiyor, sol elinde bir elma tutuyor. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ET CHI ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 84–87).

21. Demos ayakta sağa, sakallı ve uzun elbise giymiş; sağ elinde asa tutuyor, sol eliyle örtünüyor. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 89).

Caracalla Sikke Darpları (İ.S. 198-217)

Caracalla darpları on dokuz farklı arka yüz tipi ile Tavium darphanesinde en fazla sikke basan imparatorlar arasında yer almaktadır. İki birimde sikke basmış olan Caracalla aynı zamanda darphanenin en küçük birimli sikkelerini de bastırmıştır. Bu darplardan en küçüğü ise 16mm çapında

ve 2,37gr ağırlığındadır. Küçük birimli darpları 16 ile 18mm ve 2,37 ile 3,33gr arasında değişmektedir. Darplar arasında çoğunlukta olan büyük birim darpları ise 26mm ile 28mm ve 8,49gr ile 13,95gr arasında değişmektedir. Bir adet orta birim sikkesi 21mm çapında ve 11,80gr ağırlığındadır. Caracalla darplarının bir kısmında Septimus Severus ve eşi Julia Domna darplarında olduğu gibi 218 (197/8) tarihi yer almaktadır. Caracalla'nın 218 tarihini taşıyan sikkelerinde Caracalla henüz Caesar unvanını taşımaktadır ve Autokrator ya da Sebastos unvanlarını kullanmamaktadır.²

Caesar (İ.S. 196-198)

1. Caracalla ayakta cepheden, baş sola dönük; şua taçlı ve askeri giyimli, sol elinde imparatorluk asası tutmaktadır ve libasyon yaparken betimlenmiştir. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 90).

2. Caracalla ayakta sola, patera ve uzun asa tutuyor. Tyche İmparatoru taçlandırmaktadır ve sol kolunda bereket boynuzu taşımaktadır. Lejantında CE.TPO. TAOYIANHΩN ET CHI ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 91).

3. Hygieia ayakta cepheden, baş sağa dönük; sol elindeki phialeden sağ elindeki yılanı besliyor. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ET CHI ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 92)

4. Tyche ayakta cepheden baş sola dönük; başında sur biçimli taç, bereket boynuzu ve dümen tutuyor. Lejantında CE. TPO. TAOVIANΩN ET CHI ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 93).

² Leschhorn 1993: 410

5. Zeus Tavianus arkalığı kemerli, aslan ayaklı tahtında sola oturuyor, sağ elinde yıldırım demeti sol elinde asa tutuyor. Her iki yanda destek üstünde kartal, tahtın kemerinde üç küçük figür var. Lejantında CE.TPO.TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 94–96).

6. Athena ayakta cepheden, baş sola, miğfer, chiton ve peplos giymiş; sağ elinde kargı, yanında kalkan. Lejantında CE.TPO.TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 97).

7. Altar üzerinde kartal ayakta, baş sol arkaya, gagasında diadem taşıyor; altarın her iki tarafında vexillium. Lejantında CE.TPO.TAOYIANΩN ET CHI ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 98).

8. Nike bir küre üzerinde ayakta sağa; sağ elinde defne çelengi, sol kolunda palmiye dalı taşıyor. Lejantında CE.TPO.TAOYIANΩN ETCHI ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 99).

Augustus (İ.S. 198-217)

1. Quadrica içinde Septimus Severus sağa; sağ elinde patera, sol elindeki kargının üstünde kartal. Lejantında CE.TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 100).

2. Hygieia ayakta cepheden, baş sağa dönük; sağ kolundaki yılanı sol elindeki phialeden besliyor. Lejantında CE.TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 101).

3. Athena ayakta sola, sol elinde kargı, sağ elinde phiale, sol yanında kalkan. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 102–103).

4. Nike sağa yürüyor; her iki eliyle çapraz şekilde meşale tutmaktadır ve meşalenin üzerinde bir figür yer almaktadır. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 104).

5. Altarın üzerinde dolanmış yılan. Lejantında CE. TP. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 105–107).

6. Altarın üzerinde dolanmış yılan, baş yukarı sağa. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 108).

7. Altarın üzerinde dolanmış yılan. Lejantında CE. TP. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 109).

8. Altar üzerinde kartal ayakta sola; atlar her iki yanında flama. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 110–112).

9. Boğa protomu sağa. Lejantında TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 113–115).

10. Zeus Tavianis tahtında sola oturuyor, sağ elinde yıldırım demeti sol elinde asa tutuyor. Tahtın iki yanında kartal, arka tarafta üç küçük figür var. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 116).

11. Zeus Tavianus tahtında sola oturuyor, sağ elinde yıldırım demeti sol elinde asa tutuyor. Sağ boşlukta kartal, arkad üç küçük figür ile süslenmiştir, tahtın sol tarafında yılan görülmektedir. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 117).

Geta Sikke Darpları (İ.S. 197/8–209)

Geta darplarında sadece üç arka yüz tipine rastlanmaktadır. Büyük birimde darp edilen sikkeler 27mm ve 29mm çaplarında olup 11,39gr ile 9,95gr arasında değişen ağırlıklardadırlar. Orta birim darplar ise 21mm ve 22mm çaplarında, 5,47gr ile 10,70gr arasında değişen ağırlıklarda basılmıştır.

1. Demeter ayakta cepheden, baş sola; sağ elinde buğday başağı ve sol elinde uzun meşale tutuyor. Lejantında CE.TPO. TAOVIANΩN ETCHI ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 118–119).

2. Athena ayakta cepheden, baş sağa; sağ elinde mızrak, sol eliyle elbisesinin drapesini tutuyor, sağ yanında kalkan. Lejantında CE. TPO. TAOYIANΩN ibaresi yer almaktadır. (Kat. no. 120–122).

3. Defne çelenginin içinde CE.TP./TAOYI/ANΩN yazısı yer almaktadır. (Kat.no. 123–124).

3.2. KATALOG

Yöntem: Katalog oluşturulurken mevcut yayınlar taranarak Roma Dönemi içerisinde Tavium kentinde darp edilen sikkeler derlenmiş ve müze araştırmalarıyla zenginleştirilmiştir. Ayrıca American Numismatic Society'den 11 adet sikke internet aracılığıyla alınarak kataloga dahil edilmiştir. Müze araştırmaları sonucu elde edilen ölçü, ağırlık ve yön bilgilerinde eksiklik olmamakla beraber kataloglardan taranan sikkelerde bu bilgilerin bazıları ya da tamamının eksik olduğu görülmüştür. Bunun dışında katalog taramaları sırasında sikkelere ait resimlerin tamamına ulaşılamamıştır ve bu nedenle bahsi geçen bilgi ve resimlere katalogda yer verilememiştir. Katalogta ön yüz, arka yüz, ölçü, ağırlık ve yönler belirtilmiştir. Tüm sikkeler bronz olup AE değerini taşımaktadır. Bu nedenle katalog içerisinde ayrıca belirtilmemiştir.

Katalog içerisinde 46 numaralı Sptimus Severus Dönemi'ne ait sikke ile 98 numaralı Caracalla Dönemi'ne ait sikke aynı envanter numarasını (1274–1020) taşımaktadır. Geçmiş yayınlarda da durum aynıdır.

1.	Ö.Y.	Hörgüçlü boğa sağa.
	A.Y.	TAYION
		İki Dioskur miğferi arasında amphora ve miğferlerin üzerinde birer yıldız.
	Ölç/Ağr/Yön	21mm
	Referans	BMC Galatia, no. 1

2. Ö.Y. Zeus'un defne taçlı başı sağa.
 A.Y. CEB-ACT/HN-ΩN/TPO-KMΩN
 Tutamağı hayvan başı biçiminde asa ortada.
 Ölç/Ağr/Yön ?; 4,27gr; ?
 Referans SNG France 3, no. 2642–2643

3. Ö.Y. TPOKMΩN
 Zeus'un defne taçlı başı sola.
 A.Y. CEBACTHNΩN
 Podyum üzerinde Hexastyle (altı sütunlu) tapınak
 cephesi; alınlıkta diadem betimi
 Ölç/Ağr/Yön ?; 5,18gr; ?
 Referans SNG von Aulock, no.6238; RPC I, 3570; SNG France
 3, no. 2645; Arslan 2006, No. 46–47; RPC, no. 3570

4. Benzer
 Env. No. 6-3/2-97 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 21mm; 6,58gr; 12h.
 Referans SNG von Aulock, no.6238; RPC I, 3570; SNG France 3, no. 2645; Arslan 2006, No. 46-47

5. Benzer
 Ölç/Ağr/Yön 19mm; 5,59gr; ?
 Referans SNG von Aulock, no.6238; RPC I, 3570; SNG France 3, no. 2645; Arslan 2006, No. 46-47

6. Benzer
 Env. No. 13630 (İstanbul Arkeoloji Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 20mm; 6,30gr; 1h.
 Referans SNG von Aulock, no.6238; RPC I, 3570; SNG France 3, no. 2645; Arslan 2006, No. 46-47

7. Benzer
 Ölç/Ağr/Yön 19mm; 6,32gr; ?
 Referans SNG von Aulock, no. 6238; RPC I, no. 3570. 2; SNG France 3, no. 2645; Arslan 2006, No. 46

8. Ö.Y. Zeus başı sağa.
 A.Y. TAY[ION]
 Yıldırım demeti üzerinde kartal sağa; kanatları açık
 her iki boşlukta üzerlerinde yıldız olan Dioskur miğferi
 Env. No. 650–1343 (İstanbul Arkeoloji Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 22mm; 8,58gr; 12h.
 Referans SNG von Aulock, no. 6237; Arslan 2006, No. 48–49

9. Benzer
 Ölç/Ağr/Yön 20mm; 11,66gr; ?
 Referans SNG von Aulock, no. 6237; Arslan 2006, No. 48–49

10. Benzer
 Env. No. 1616/58 (İstanbul Arkeoloji Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 22mm; 6,91gr; 11h.
 Referans SNG von Aulock, no. 6237; Arslan 2006, No. 48–49

11. Benzer
 Ölç/Ağr/Yön ?; 6,47gr; 12h
 Referans SNG von Aulock, 6237; SNG Tübingen, Nr. 4599;
 Arslan 2006, No. 48

12. Ö.Y. CEBACTHNΩN
 Zeus Tavianus sağa oturuyor, sağ elinde asa.
 A.Y. TPOKMΩN
 Boğa ayakta sola.
 Ölç/Ağr/Yön ?; 10,19gr; ?
 Referans BMC Galatia, no. 2; SNG von Aulock, no. 6239;
 ANS1; Lindgren1 A1688AA; SNG France 3, no.
 2646; Arslan 2006, No. 50–51

13. Ö.Y. [TPOKMΩN]
Zeus Tavianus arkadlı bir taht üzerinde cepheden oturuyor; sağ eli dizi üzerinde, sol elinde uzun asa tutuyor.
- A.Y. [CEB] ACTHNΩN
Boğa ayakta sola.
- Env. No. 6–3/3–97 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 26mm; 9,38gr; 12h.
- Referans BMC Galatia, no. 2; SNG von Aulock, no. 6239; ANS1; Lindgren1 A1688AA; SNG France 3, no. 2646; Arslan 2006, No. 50–51

14. Benzer
- Env. No. 1944.100.62269
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 1189gr; ?
- Referans BMC Galatia, no. 2; SNG von Aulock, no. 6239; ANS1; Lindgren1 A1688AA; SNG France 3, no. 2646; Arslan 2006, No. 50–51

15. Benzer
 Env. No. 650–1342 (İstanbul Arkeoloji Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 25mm; 8,46gr; 1h.
 Referans BMC Galatia, no. 2; SNG von Aulock, no. 6239; ANS1; Lindgren1 A1688AA; SNG France 3, no. 2646; Arslan 2006, No. 50–51

16. Benzer
 Ölç/Ağr/Yön 23mm; 10,12gr; ?
 Referans BMC Galatia, no. 2; SNG von Aulock, no. 6239; ANS1; Lindgren1 A1688AA; SNG France 3, no. 2646; Arslan 2006, No. 50–51

17. Benzer
 Ölç/Ağr/Yön 27mm; 12,41gr; ?
 Referans BMC Galatia, no. 2; SNG von Aulock, no. 6239; ANS1; Lindgren1 A1688AA; SNG France 3, no. 2646; Arslan 2006, No. 50–51

18. Benzer

Ölç/Ağr/Yön 24mm; 11,15gr; ?

Referans BMC Galatia, no. 2; SNG von Aulock, no. 6239; ANS1; Lindgren1 A1688AA; SNG France 3, no. 2646; Arslan 2006, No. 50–51

19. Ö.Y.

TPOKMΩN

Zeus'un defne taçlı başı sola.

A.Y.

CEBA CTHNΩN

Nike ayakta sola; küre üzerinde duruyor, sağ elinde çelenk ve sol kolunda palmiye dalı tutuyor.

Ölç/Ağr/Yön 19mm; 5,71gr; ?

Referans BMC Galatia no. 5; RPC I, no. 3569; SNG France 3, no. 2644

VESPASIANUS (İ.S. 69–79)

20. Ö.Y. A V. KAI CAP CEBACTOC O VECΠACIANOC
Vespasian'ın defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CEBACTHNΩN TPOKMΩN
Zeus Tavianus tahtında sola oturuyor, sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde uzun asa tutuyor. Sağ boşlukta destek üzerinde kartal.
- Ölç/Ağr/Yön 30mm; 20,65gr; ?
- Referans RPC II, no. 1624; SNG France 3, no. 2647–8; Arslan 2006, No. 52

21. Ö.Y. AYTOKTK[AI]CAP CEBACTOC OYECΠACIANOC
Vespasianus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CEBA CTH[NΩN T]POKMΩN
Zeus Tavianus tahtında sola oturuyor, sağ elinde yıldırım demeti tutuyor, sol elinde uzun asa tutuyor; sağ boşlukta kartal
- Env. No 10–100/40–2003
- Ölç/Ağr/Yön 31mm; 15,95gr; 6h.
- Referans RPC II, no. 1624; SNG France 3, no. 2647–8; Arslan 2006, No. 52

TITUS (İ.S. 79–81)

22. Ö.Y. AVTOKPA TITOC KAI CAP CEBACTOC
Titus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CEBACTHNΩN TPOKMΩN
Hörgüçlü boğa ayakta sola.
- Ölç/Ağr/Yön 24mm; 10,42gr; ?
- Referans BMC Galatia, No. 7; RPC II, no.1625; SNG France 3, no. 2649–50; Arslan 2006, No. 53–58

23. Benzer
- Ölç/Ağr/Yön 26mm; 11,90gr; ?
- Referans BMC Galatia, No. 7; RPC II, no.1625; SNG France 3, no. 2649–50; Arslan 2006, No. 53–58

24. Benzer
- Ölç/Ağr/Yön 25mm; 11,90gr; 6h
- Referans BMC Galatia, No. 7; RPC II, no.1625; SNG France 3, no. 2649–50; Arslan 2006, No. 53–58

25. Benzer
 Env. No. 19–28/14–95 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 25mm; 11gr; 6h.
 Referans BMC Galatia, No. 7; RPC II, no.1625; SNG France 3, no. 2649–50; Arslan 2006, No. 53–58

26. Benzer
 Env. No. 76–2/1–79 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 25mm; 8,53gr; 8h.
 Referans BMC Galatia, No. 7; RPC II, no.1625; SNG France 3, no. 2649–50; Arslan 2006, No. 53–58

27. Benzer
 Env. No. 2143–134/19 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 23mm; 7,82gr; 8h.
 Referans BMC Galatia, No. 7; RPC II, no.1625; SNG France 3, no. 2649–50; Arslan 2006, No. 53–58

28. Ö.Y. AYTOKPA TITOC KAICAP CEBACTIOC
Titus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CEBACTHNΩN TPOKMΩN
Boğa ayakta sola.
- Env. No. 2088–25/1 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi) (1974 Boğazköy Kazısı)
- Ölç/Ağr/Yön 25mm; 10,69gr; 6h.
- Referans BMC Galatia, No. 7; RPC II, no.1625; SNG France 3, no. 2649–50; Arslan 2006, No. 53–58

29. Benzer
- Env. No. 1519/52 (İstanbul Arkeoloji Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 26mm; 11,02gr; 7h.
- Referans BMC Galatia, No. 7; RPC II, no.1625; SNG France 3, no. 2649–50; Arslan 2006, No. 53–58

30. Benzer
 Env. No. 9371 (İstanbul Arkeoloji Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 23mm; 8,24gr; 7h
 Referans BMC Galatia, No. 7; RPC II, no.1625; SNG France 3, no. 2649–50; Arslan 2006, No. 53–58

DOMITIANUS (İ.S. 81–96)

31. Ö.Y. AY[TO] ΔOMITIANA KAICAP [YIOC]
 Domitianus'un defne taçlı başı sağa.
 A.Y. CEBACTHNΩNTP OKMΩN
 Nike küre üzerinde ayakta sola; saçları tepede topuz, sağ elinde defne çelengi (diadem), sol elinde palmiye dalı tutuyor.
 Env. No. 1519/139 (İstanbul Arkeoloji Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 21mm; 5,35gr; 6h.
 Referans Lindgren I, no. A1688AB; RPC II, no. 1626; Arslan 2006, No. 59

32. Benzer
 Env. No. 9372 (İstanbul Arkeoloji Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 19mm; 5,25gr; 6h
 Referans Lindgren I, no. A1688AB; RPC II, no. 1626; ANS 2; Arslan 2006, No. 60

33. Benzer
 Ölç/Ağr/Yön 21mm;6.00gr; 6h.
 Referans Lindgren I, A1688AB; Fitzwilliam, 5339; RPC II, no. 1626; ANS2; Arslan 2006, No. 60

34. Benzer
 Env. No. 1944.100.62270
 Ölç/Ağr/Yön ?; 5,69gr; ?
 Referans Lindgren I, A1688AB; Fitzwilliam, 5339; RPC II, no. 1626; ANS2; Arslan 2006, No. 60

ANTONINUS PIUS (İ.S. 138–161)

35. Ö.Y. AVTOKPA KAIC. ANTΩNEINO CEBACTOC
Antoninus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CEBACTH TPOKMΩN ET PΞΘ (=169=148/9)
Zeus Tavianus arkalığı kemerli tahtında sola oturuyor; sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde asa tutuyor, tahtın iki tarafında destek üzerinde kartal. Tahtın kavisli arkalığı üç Nike ile süslenmiştir.
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 15,12gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2651

36. Ö.Y. Lejant okunamaktadır.
Antoninus Pius'un defne taçlı başı sağa
- A.Y. CEBACTHN[ΩN TPO] KMΩN ET P[Ξ]Θ
(=169=148/9)
Zeus Tavianus tahtında sola oturuyor, sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde asa tutuyor, tahtın iki tarafında destek üzerinde kartal. Tahtın kavisli arkalığı üç Nike ile süslenmiştir.
- Env. No. 1944.100.62271
- Ölç/Ağr/Yön 30mm; 17,46gr; ?
- Referans ANS4

37. Ö.Y. ANTO. KAI ANTΩNEI CEBACTOC
Antoninus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CEBACTH TPOKMΩN ET PΞΘ (yıl 169=148/9)
Zeus Tavianus tahtında sola oturuyor; sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde asa tutuyor. Sağ boşlukta destek üzerinde kartal.
- Ölç/Ağr/Yön 24mm; 8,07gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2652

38. Ö.Y. AVTO. KAI. ANTΩNINOC CEBACTOC
Antoninus'un defne taçlı büstü sağa.
- A.Y. CEBACTH TPOKMΩN ET [PΞ]Θ (=169=148/9)
Zeus Tavianus tahtında sola oturuyor; sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde asa tutuyor. Sağ boşlukta destek üzerinde kartal.
- Ölç/Ağr/Yön 24mm; 6,31gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2653

39. Ö.Y. [AYTO]KAI ANTΩNINOC CEBAC[TOC]
 Antoninus Pius'un defne taçlı ve drapeli büstü sağa
- A.Y. CEBACTH TPOKMΩN ETP ΞΘ (=Era169=148/9)
 Zeus Tavianus tahtında sola oturuyor; sol elinde uzun
 asa, sağ elinde yıldırım demeti tutuyor, sağ boşlukta
 destek üzerinde kartal.
- Env. No. 98–27/6–96 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 25mm; 7,01gr; 6h.
- Referans SNG France 3, no. 2653; Arslan 2006, No. 61

40. Ö.Y. AVTO KAI ANTΩNINOC CEBACTOC
 Antoninus Pius'un defne taçlı ve paludamentumlu
 büstü sağa
- A.Y. CEBACTH TPO KMΩN ET P[Ξ]Θ (=169=148/9)
 Zeus Tavianus tahtında sola oturuyor; sağ elinde
 yıldırım demeti, sol elinde uzun asa tutuyor, sağ
 boşlukta sütun üzerinde kartal
- Env. No. 1944.100.62272
- Ölç/Ağr/Yön 25mm; 6,42gr; ?
- Referans ANS3

41. Ö.Y. AVTO. KAI. ANT WNEI CEBA.
Antoninus Pius'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CEBACTHN[ΩN] [TPOK]MΩN ET PΞΘ (=169=148/9)
Boğa ayakta sağa.
- Referans Imhoof-Blumer, Tavion, no. 1

SEPTIMUS SEVERUS (İ.S. 193–211)

42. Ö.Y. AV. K. Λ. CΕΠ. CΕΟVΗΡΟC
Septimus Severus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CΕ. TP. TAOYIANΩN/AΛVC
Irmak tanrısı Halys sola uzanmış; çıplak, sağ elini pruvaya uzatmış ve sol dirseğini yan yatmış, suları dökülmekte olan testi üzerine dayamış.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 12,84gr; ?
- Referans BMC Galatia, no.12; SNG France 3, no. 2654
(Kat.no.75 ile arka yüz benzer)

43. Ö.Y. AV. ΚΛ. ΣΕΠ. ΣΕΟΒΗΡΟC
Septimus Severus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CE. ΤΡΟ. ΤΑΟΥΙΑΝΩΝ
Artemis ayakta sağa; sol elinde yay tutuyor, sağ eliyle sadağına uzanmış.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 9,80gr; ?
- Referans SNG Von Aulock, no. 6241; SNG France 3, no. 2655

44. Ö.Y. AV. Κ.Λ. ΣΕΠ. ΣΕΟΒΗΡΟC
Septimus Severus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CE. ΤΡ[Ο. ΤΑ]ΟΥΙΑΝΩΝ
Zeus Tavianus tahtında sola oturuyor, sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde uzun asa tutuyor. Her iki tarafta destek üstünde kartal.
- Ölç/Ağr/Yön 26mm; 9,13gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2656

45. Ö.Y. AVT. K. Λ. ΣΕΠΤΙΜ ΣΕΟΥΗΡΟC ΑΥΓ.
Severus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. ΤΑΟΥΙΑΝΩΝ
Zeus Tavianus tahtında sola oturuyor; sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde asa tutuyor, tahtın ayakları aslan ayağı şeklinde, tahtın her iki tarafında birer kartal, kemer üzerinde üç küçük figür var.
- Ölç/Ağr/Yön 26mm; 11,23gr; ?
- Referans SNG von Aulock, no. 6242

46. Ö.Y. M. AVPH. ANTΩNINOC
Septimus Severus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CE ΤΡΟ.ΤΑ ΟΥΙΑΝΩΝ
Zeus Tavianus tahtında sola oturuyor; sağ elinde yıldırım demeti sol elinde uzun asa tutuyor, kemerin iki başında ve ortada çelenk tutan üç Nike figürü, her iki boşlukta kartal
- Env. No. 1274–1020 (Çankırıkapı Kazısı)
- Ölç/Ağr/Yön 29mm; 10,67gr; 6h.
- Referans BMC Galatia, no. 20; SNG von Aulock, no. 6242–6249; SNG France 3, no. 2656; Arslan 2006, no. 64

47. Ö.Y. AV. K.Λ. CΕΠ. CΕΟVHPOC
Septimus Severus'un defne taçlı başı sağa.
A.Y. TAOYIANΩN
Boğa ayakta sağa.
Ölç/Ağr/Yön 27mm; 11,78gr; ?
Referans SNG France 3, no. 2657

48. Ö.Y. AVT. K. Λ. CΕΠΤΙΜ. CΕΟVHPOC
Severus'un şua taçlı başı sağa.
A.Y. TAOYIANΩN
Nemesis ayakta cepheden, baş sola; sağ elini ağzına götürmüş, sol elinde at gemi, sol yanında araba tekerleği duruyor.
Ölç/Ağr/Yön 27mm; 10,94gr; ?
Referans SNG France 3, no. 2658

49. Ö.Y. AV. K. Λ. CΕΠ. CΕΟVΗΡΟC
Severus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CE. TPΟ. TAOYIANΩN ET CHI
Athena ayakta sağa; sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan tutuyor.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 9,59gr; ?
- Referans SNG Von Aulock, no. 6240
-
50. Ö.Y. AVT. K. Λ. CΕΠΤΙΜ. CΕΟVΗΡΟC AVΓ
Septimus Severus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CE TP TAOYIANΩN
Asklepios ve Hygieia ayakta karşılıklı aralarında Telesphoros.
- Ölç/Ağr/Yön 26mm; 13,82gr; ?
- Referans SNG von Aulock, no. 6243
-
51. Ö.Y. AVT.K.Λ.CΕΠΤΙΜ.CΕΟVΗΡΟ·[V?]
Septimus Severus'un şua taçlı başı sağa;
- A.Y. TAOYI[AN]ΩN
Hygieia ayakta sola, Chiton giymiş, sağ elindeki pateradan yılan besliyor.
- Referans BMC Galatia, no. 10

52. Ö.Y. AV. K.Λ.CEΠ. CEO VH POC
Septimus Severus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CE.TPO.TA O[V] IANΩN
Apollon ayakta cepheden, baş sağa, chlamys giymiş. Sol dirseğini bir sütun üzerinde duran lire dayamış, sağ elinde plektrum tutuyor. Sol arka boşlukta defne ağacı.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; ?; ?
- Referans BMC Galatia, no. 8

53. Ö.Y. AV. K.Λ.CEΠ. CEO VH POC
Septimus Severus'un defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CE.TPO.TAO V IANΩN , E[T] C HI (=218=İ.S. 197/8)
Apollon ayakta cepheden, baş sağa; çıplak; bacakları çapraz; sol kolunu bir sütun üzerinde yer alan lire dayamış; sağ elinde defne dalı tutuyor: kırdı
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; ?; ?
- Referans BMC Galatia, no. 9

54. Ö.Y. [AVT. K.] Λ. ΣΕΠΤΙΜ. ΚΕΟΒΗ[ΡΟΚ]
Septimus Severus'un şua taçlı başı sağa.
- A.Y. ΤΑΟΥΙΑΝΩΝ
Apollon ayakta cepheden, baş sağa; çıplak, sağ elinde plektrum tutuyor, sol elini beline dayamış, sağ kenarda bir sütunce üzerinde lir ve sol kenarda ağaç.
- Env. No. 28-2/1-2000 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 13,07gr; 6h
- Referans Arslan 2001, no. 44

55. Ö.Y. ΑΥΤ. Κ.Λ.ΣΕΠΤΙΜ.ΚΕΟΥΗΡΟΚΑ.
Septimus Severus'un şua taçlı başı sağa
- A.Y. ΤΑΟΥΙΑ ΝΩΝ
Tyche ayakta cepheden, baş sola; başında kule taç, sağ elinde gemi dümeni, sol elinde bereket boynuzu tutuyor
- Env. No. 12-7/7-99
- Ölç/Ağr/Yön 30mm; 9,03gr; 6h.
- Referans BMC Galatia, No. 11

56. Ö.Y. AVT. K. Λ. ΣΕΠΤΙΜ. CEOVHPOC
 Septimus Severus'un defne taçlı başı sağa
 A.Y. CΕΤΡΟΤΑΟΥ ΙΑΝΩΝ
 Tyche ayakta cepheden,
 Env. No. 1952.122.10
 Ölç/Ağr/Yön 28mm; 10,52gr; ?
 Referans ANS5

57. Ö.Y. ΑΥΤ.Κ.Λ.ΣΕΠΤΙΜCEOYHPOC A.
 Septimus Severus'un şua taçlı başı sağa.
 A.Y. ΤΑ ΟΥΙ ΑΝΩΝ
 Demeter ayakta cepheden; baş sola, örtülü giyinmiş,
 sağ elinde haşhaş çiçeği, sol elinde meşale tutuyor.
 Env. No 188–21/13–88 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 29mm; 11,98gr; 6h
 Referans SNG France 3, no. 2659 (J.Domna arka yüz) ; Arslan
 2006, No. 62

58. Ö.Y. AYT.K.Λ.CEΠTIMCEOYHPOC A.
Septimus Severus'un şua taçlı büstü sağa.
- A.Y. TA OYI ANQN
Nike sağa yürüyor; saçları tepede topuz, her iki eliyle
çapraz şekilde meşale tutuyor. Meşalenin üzerinde
figür
- Env. No. 188–21/14–88 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 10,74gr; 6h
- Referans Arslan 2006, No. 63

59. Ö.Y. AVT.K.Λ.CEΠ. CEOVHPOC
Septimus Severus'un defne taçlı büstü sağa.
- A.Y. TAO VIA[NQ]N
Atlar üzerinde kartal sola, baş sağa; atların her iki
tarafında vexillium (flama).
- Env. No. 762–1764 (İstanbul Arkeoloji Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 10,65gr; 7h
- Referans (Kat.no.72 ile benzer)

JULIA DOMNA (193–211)

60. Ö.Y. IOVΛΙΑ ΔΟΜΝΑ ΣΕΒΑΚΤΗ
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CE. ΤΡΟ. ΤΑΟΥΙΑΝΩΝ ΕΤ ΧΙ (=218=197/198)
Demeter ayakta sola, sol elinde meşale tutuyor.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 10,35gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2659

61. Ö.Y. IOVΛΙΑ ΔΟΜΝΑ ΣΕΒΑΚΤΗ
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CE. ΤΡΟ. ΤΑΟΥΙΑΝΩΝ ΕΤ ΧΙ (=218=197/198)
Demeter ayakta cepheden; sol elinde meşale, sağ elinde başak tutuyor.
- Ölç/Ağr/Yön 26mm; 11,97gr; ?
- Referans SNG von Aulock, no. 6245

62. Ö.Y. IOVΛΙΑΔOM NA[CEBACTH]
Julia Domna büstü sağa
A.Y. CETPOTAOY I ANΩN ET CHI (=218=197/198)
Demeter ayakta cepheden, sol elinde meşale, sağ
elinde başak tutuyor.
Env. No. 1944.100.62273
Ölç/Ağr/Yön 27mm; 10,69gr; ?
Referans ANS6

63. Ö.Y. IOVΛΙΑ ΔOMNA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
A.Y. CE. TPO. TAOYIANΩN ET CHI
Nike ayakta sağa; sağ elinde diadem, sol kolunda
palmiye dalı tutuyor.
Ölç/Ağr/Yön 27mm; 10,50gr; ?
Referans SNG France 3, no. 2660

64. Ö.Y. IOVΛΙΑΔOM NA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa;
- A.Y. C E.TPO. [T] AOYIANΩN; E C HI (yıl 218=İ.S. 193)
Nike ayakta sağa; chiton giymiş, sağ ayağı küçük küre üzerinde, sağ elinde çelenk; sol elinde palmiye dalı: kırdı.
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; ?; ?
- Referans BMC Galatia, no. 14

65. Ö.Y. IOVΛΙΑ CEBACTH
Julia Domna'nın drapeli büstü sağa
- A.Y. TAOYIANΩN
Nike sağa yürüyor; tropheion üzerinde ganimetler asılıdır.
- Ölç/Ağr/Yön ?; 11,84gr; 12h
- Referans SNG XII, no. 2179

66. Ö.Y. IOVΛΙΑ ΔΟΜΝΑ[CEBACTH]
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CΕΤΡΟΤΑΟΥΙ ΑΝΩΝ ΕΤ ΧΙ (=Era 218=197/8 yılı)
Nike küre üzerinde ayakta sağa; sağ elinde defne
çelengi (diadem), sol kolunda palmiye dalı taşıyor.
- Env. No. 762–1765 (İstanbul Arkeoloji Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 26mm; 9,38gr; 6h
- Referans BMC Galatia, No. 14; SNG France 3, no. 2660;
Arslan 2006, no. 75

67. Ö.Y. IOVΛΙΑ ΔΟΜΝΑ CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CΕ. ΤΡΟ. ΤΑΟΥΙΑΝΩΝ
Tavium Tyche'si kayaların üzerinde sola oturuyor.
Sağ elinde başak tutuyor, ayakları altında yüzen
Irmak Tanrısı Halys.
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 10,70gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2661, Arslan 2006, no. 72

68. Ö.Y. IOYΛIA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CE.[T]PO.TA OYIANΩN
Tavium Tyche'si bir kayalık üzerinde sola oturuyor. Sur taçlı ve örtülü giyinmiş. Sağ elinde buğday başağı ve haşhaş kozası tutuyor, sol elini kayaya dayamış, ayaklarının önünde yüzen Irmak Tanrısı Halys.
- Env. No. 1708–405 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 9,58gr; 6h.
- Referans SNG France 3, no. 2661; Arslan 2006, No.72

69. Ö.Y. IOYΛIA ΔOM NA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CE. TPO. TAO YIANΩN ET CHI (218) (altta)
Tyche ayakta sola, Kalathos giymiş, dümen ve bereket boynuzu tutuyor.
- Referans Imhoof-Blumer, Tavion, no. 2

70. Ö.Y. IOVΛΙΑ CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CEB. TPO. TAOYIANΩN
Athena ayakta sağa, sağ eliyle kargısına yaslanmış,
sol elinde baykuş, sol yanında kalkan.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 12,89gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2662

71. Ö.Y. IOVΛΙΑ CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. TAOYIANΩN
Athena ayakta sola; sol eliyle kargısına yaslanmış,
sağ yanında kalkan, sol elinde phiale.
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 12,46gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2666

72. Ö.Y. IOYΛΙΑΔOM NA[CEBACTH]
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CETPOTAO YIA[NQN]
Athena Pallas ayakta cepheden, baş sola; miğferli, sağ elinde mızrak tutuyor, sol eliyle elbisesinin drapesini tutuyor, sağ yanında kalkan.
- Env. No. 199–15 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 10,95gr; 6h.
- Referans Arslan 2006, No. 68

73. Ö.Y. IOYΛΙΑ CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CE. TPO. TAOYIANQN
Asklepios ile Hygieia ayakta karşılıklı; Asklepios sol eliyle değneğine yaslanmış, Hygieia'nın sağ kolundan sarkan yılan.
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 15,58gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2663

74. Ö.Y. IOVLIA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CE. TPO. TAOYIANQN
Altar üzerinde kartal; gagasında diadem taşıyor
atların her iki tarafında vexillum.
- Ölç/Ağr/Yön 29mm; 15,90gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2664; BMC Galatia, no.15
(Kat.no.58 ile benzer)

75. Ö.Y. IOVLIA·ΔOM NACEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. C E.TPO.TAOYI ANQN
Altar üzerinde kartal cepheden; kanatları açık, baş
sağa, gagasında diadem taşıyor, her iki boşlukta
üstlerinde kartal olan vexillum (flama).
- Env. No. 81-1 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 12,43gr; 6h
- Referans SNG France 3, no.2664; Arslan 1990, no. 59; Arslan
2006, No. 74

76. Ö.Y. IOVΛΙΑ CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CE. TPO. TAOYIANΩN
İmparator ayakta sola, sol eliyle اساسına yaslanıyor, sağ elindeki diademle boğayı taçlandırıyor.
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 14,64gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2665

77. Ö.Y. [IOVΛΙΑ] ΔOM NACEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CEΠANT..... TAOYIA[NΩN]
Severus (?) ayakta cepheden, baş sola; zırh giyimli, sağ eliyle zırh ve pelerin giyimli, ayakta sağa duran Caracalla'yı tutuyor, sağda Geta ayakta cepheden, toga giyimli.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 11,10gr; 6h.
- Referans NC Tavium 1

78. Ö.Y. [IOYΛΙΑΔOM]NACEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. T[A O]YIA[NΩN]
İmparator (Septimus Severus) at üzerinde sola; sol kolunda imparatorluk asası taşıyor, sağ elini yukarı kaldırmış zafer sonrası halkı selamlıyor.
- Env. No. 1686–1(Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 11,22gr; 6h.
- Referans Arslan 2006, No. 73 ünük

79. Ö.Y. IOYΛIA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. TAOYIA[NΩN] AΛVC
İrmak tanrısı Halys sola uzanmış; çıplak sağ eliyle bir ağacı tutuyor ve sol dirseğini yan yatmış, suları dökülmekte olan testi üzerine dayamıştır.
- Ölç/Ağr/Yön 26mm; 12,35gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2667

80. Ö.Y. IOVΛIA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. TAOYIANΩN
Nemesis ayakta sola, sağ elini yüzüne götürüyor, sol elinde at gemi tutuyor.
- Ölç/Ağr/Yön 22mm; 5,42gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2668

81. Ö.Y. IOYΛIA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. T[AOY]I ANΩN
Nemesis ayakta cepheden, baş sola; sağ elini çenesine götürmüş, sol elinde gem tutuyor, sağ yanında araba tekerleği.
- Env. No. 682–382(Anadolu Medeniyetleri Müzesi) (Çankırıkapı kazısı)
- Ölç/Ağr/Yön 21mm; 4,59gr; 6h.
- Referans Arslan 1992, no. 42; Arslan 2006, No. 71

82. Ö.Y. IOVΛIA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CE. TPO. TAOYIANΩN
Aphrodit ayakta cepheden; giyinik, sağ eliyle saçını
tarıyor, sol elinde ayna tutuyor.
- Ölç/Ağr/Yön 24mm; 6,10gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2669

83. Ö.Y. IOVΛIA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. TAOYIANΩN
Aphrodit ayakta cepheden, baş sağa; sağ eliyle
asasına dayanmış, sol elinde elma tutuyor.
- Ölç/Ağr/Yön 21mm; 5,60gr; ?
- Referans SNG Von Aulock, no. 6246

84. Ö.Y. IOVΛΙΑ ΔΟΜΝΑ CΕΒΑCΤΗ
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CΕ. ΤΡΟ. ΤΑΟΥΙΑΝΩΝ ΕΤ CΗ (=218=197/198)
Aphrodit ayakta sağa; giyinik, sağ eliyle saçını düzeltiyor, sol elinde bir elma tutuyor.
- Ölç/Ağr/Yön 26mm; 10,48gr; ?
- Referans SNG von Aulock, no. 6244

85. Ö.Y. IOYΛΙΑ ΔΟΜ ΝΑ CΕΒΑCΤΗ
Julia Domna büstü sağa
- A.Y. CΕ.ΤΡΟ.ΤΑΟ ΥΙΑ[ΝΩΝ]
Aphrodit ayakta cepheden, baş sağa; giyimli, sol elinde elma tutuyor, sağ eliyle saçlarını düzeltiyor.
- Env. No 79–1–91 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 22mm; 4,71gr; 6h.
- Referans SNG von Aulock, no. 6244 (arka yüz benzer) ; Arslan 2006, No. 70

86. Ö.Y. IOVΛΙΑ CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CE.TPO.TA OYIANΩN
Aphrodit ayakta cepheden, baş sağa; giyimli, sağ elinde elma tutuyor, sol eli saçlarında
- Env. No. 20–6/5–99 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 25mm; 6,97gr; 12h.
- Referans SNG France 3, no. 2669; Arslan 2006, No. 69

87. Ö.Y. IOVΛΙΑ ΔΟΜΝΑ CEBACTH
Julia Domna büstü sağa
- A.Y. CETPOTAO YIANΩN
Aphrodit ayakta sağa, sağ eliyle saçlarını düzeltiyor, sol elinde elma tutuyor
- Env. No. 1944.100.62274
- Ölç/Ağr/Yön 25mm; 6,73gr; ?
- Referans ANS7

88. Ö.Y. IOVΛIA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CE.TPO. TA OYIANΩN
Asklepios ve Hygieia karşılıklı ayakta; Asklepios yılan sarıllı değneğini yere dayamış, Hygieia elindeki pateradan yılan besliyor; aralarında Telesphoros.
- Ölç/Ağr/Yön 29mm; ? ; ?
- Referans BMC Galatia, no. 13

89. Ö.Y. IOVΛIA ΔOM NA CEBACTH
Julia Domna büstü sağa.
- A.Y. CE. TPO. TAO YIANΩN
Demos ayakta sağa, sakallı ve uzun elbise giymiş; sağ elinde asa tutuyor, sol eliyle örtünüyor.
- Referans Imhoof-Blumer, Tavion, no. 3

CARACALLA Caesar (196–198)

90. Ö.Y. AVPH. ANTΩNINOC
Caracalla'nın defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CE. TPO. TAOYIANΩN
İmparator ayakta cepheden; sol elinde asa, başında şua tacı, altların üstünde kurban.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 12,16gr; ?
- Referans SNG von Aulock, no. 6250

91. Ö.Y. M. A VPH. ANTΩNINOC
Caracalla'nın defne taçlı büstü sağa.
- A.Y. CE. TPO. TAOYIANΩN ET CHI (=218=197/8)
İmparator ve Tyche karşılıklı ayakta sola; İmparator sol eliyle asasına yaslanmış, Tyche İmparatoru taçlandırıyor, sol kolunda bereket boynuzu taşıyor.
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 10,48gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2670

92. Ö.Y. M. AVPH. ANTΩNINOC
Caracalla'nın defne taçlı başı sağa.
A.Y. CE. TPO. TAOYIANΩN ET CHI (=218=197/198)
Hygieia ayakta sağa; yılan besliyor.
Ölç/Ağr/Yön 26mm; 11,27gr; ?
Referans SNG Von Aulock, no. 6247; P.R.Franke, no. 310

93. Ö.Y. AVPH. ANTΩNINOC
Caracalla'nın defne taçlı başı sağa;
A.Y. [CE. TPO. TA]OYIANΩN ET CHI (yıl 218=197/198)
Tyche ayakta sola; başında sur biçimli taç, bereket
boynuzu ve dümen tutuyor.
Ölç/Ağr/Yön 21mm; 11,80gr; ?
Referans SNG Von Aulock, no. 6248

94. Ö.Y. AVPH. ANTΩNINOC
Caracalla'nın defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CE. TPO. TAOYIANΩN
Zeus arkalığı kemerli, aslan ayaklı tahtında sola oturuyor, sağ elinde yıldırım demeti sol elinde asa tutuyor. Her iki yanda destek üstünde kartal, tahtın kemerinde üç küçük figür var.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 11,08gr; ?
- Referans SNG Von Aulock, no. 6249

95. Ö.Y. M.AVPH.AN TΩNINOCK
Caracalla'nın defne taçlı büstü sağa, zırh giymiş.
- A.Y. CE.TPO.TA OYIANΩN
Zeus Tavianus arkalığı kemerli tahtında sola oturuyor, gövdenin altına chimation giymiş, sağ elinde yıldırım demeti tutuyor; sol elindeki uzun asanın üstünde duran çelenkli Nike. Tahtın kemeri üç heykelle süslenmiş; her iki tarafta destek üzerinde kartal.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; ?; ?
- Referans BMC Galatia, no. 17

96. Ö.Y. M.AVPH.AN TΩNINOCK
Caracalla'nın defne taçlı büstü sağa, zırh giymiş.
A.Y. CE.TPO.T AOYIANΩN
Athena ayakta cepheden, baş sola, miğfer, chiton ve peplos giymiş; sağ elinde kargı, yanında kalkan.
Referans BMC Galatia, no. 19
97. Ö.Y. M.AVPH.AN TΩNINOCK
Caracalla'nın defne taçlı büstü sağa, zırh giymiş;
A.Y. CE.TPO. TAOYIANΩN ETCHI (=218=İ.S.193)
altarın üzerinde kartal ayakta, baş sol arkaya, gagasında diadem taşıyor; altarın her iki tarafında vexillum.
Referans BMC Galatia, no 23
98. Ö. Y. M.AYP.ANTΩNINOC K.
Caracalla'nın defne taçlı, paludementumlu ve zırhlı büstü sağa.
A. Y. CE.TPO.TAOYI ANΩN ETCHI (=Era 218=197/8)
Nike bir küre üzerinde ayakta sağa; sağ elinde defne çelengi, sol kolunda palmiye dalı taşıyor.
Env. No. 1274–1020 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi) (Çankırıkapı Kazısı)
Ölç/Ağr/Yön 27mm; 8,49gr; 6h.
Referans Arslan 2006, No. 76; Mionnet, Supplément 7; 651,90 (arka yüz benzer).

CARACALLA Augustus (198–217)

99. Ö.Y. AVT.K.M.AVP. ANTΩNINOC AV
Caracalla'nın defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CE.TPO. TAOYIANΩN
Quadrica içinde Septimus Severus sağa; sağ elinde patera, sol elindeki kargının üstünde kartal.
- Ölç/Ağr/Yön 28mm
- Referans BMC Galatia, no 21

100. Ö.Y. ANTΩNINOC AVΓOVC.
Caracalla'nın defne taçlı büstü sağa, kargı ve kalkan tutuyor, kalkanı Gorgon başı süslemeli.
- A.Y. CE. TPO. TAOYIANΩN
Hygieia ayakta sağa; sağ kolundaki yılanı sol elinde tuttuğu phialeden besliyor.
- Ölç/Ağr/Yön 26mm; 11,48gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2671

101. Ö.Y. ANTΩNINOC AVΓOVC
Caracalla'nın defne taçlı büstü sağa; kargı ve kalkan tutuyor, kalkanı Gorgon başı süslemeli.
- A.Y. CE. TPO. TAOYIANΩN
Hygieia ayakta sağa; sağ kolundaki yılanı sol elinde tuttuğu phialeden besliyor.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 10,52gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2672

102. Ö.Y. ANTΩNINOC AVΓOVC.
Caracalla'nın defne taçlı büstü sağa, kargısı ve kalkanıyla beraber.
- A.Y. TAOYIANΩN
Athena ayakta sola, sol elinde kargı, sağ elinde phiale, sol yanında kalkan.
- Ölç/Ağr/Yön 26mm, 12,76gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2673

103. Ö.Y. ANTΩNINO C AV ΓOVC.
Caracalla'nın defne taçlı büstü sola, zırh giymiş; kargı ve kalkan tutuyor.
- A.Y. TAOY IANΩN
Athena ayakta sola; miğfer, chiton ve peplos giymiş, sağ elinde patera; sol elinde kargı; yanında kalkan.
- Referans BMC Galatia, no. 20
104. Ö.Y. AYT.K.M.AYP.ANTΩNINOC
Caracalla'nın defne taçlı başı sağa.
- A.Y. TA [O]YI ANΩN
Nike sağa yürüyor; her iki eliyle çapraz şekilde meşale tutuyor.
- Env. No 61–7/6–93 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 12,58gr; 8h.
- Referans Arslan 2006, No. 77

105. Ö.Y. MAP. AVP. ANTΩNINOC AV.
Caracalla'nın şua taçlı başı sağa.
- A.Y. CE.TP.TAOYIANΩN
altarın üzerinde dolanmış yılan.
- Ölç/Ağr/Yön 17mm; 2,40gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2674

106. Ö.Y. AV. MAP. AVP. ANTΩNNOC
Caracalla'nın şua taçlı başı sağa.
A.Y. CE.TP. TAOYIANΩN
altarın üzerinde dolanmış yılan.
Ölç/Ağr/Yön 17mm; 2,65gr; ?
Referans SNG Von Aulock, no. 6251

107. Ö.Y. AV MAP AVP ANTΩNINOC
Caracalla'nı şua taçlı başı sağa
A.Y. C E T P TAOYIAN[ΩN]
altarın üzerinde kıvrılmış yılan;
Env. No. 1944.100.62277
Ölç/Ağr/Yön ?; 2,93gr; ?
Referans ANS8

108. Ö.Y. ANTΩN INOC AV.
Caracalla'nın defne taçlı, paludamentumlu, zırlı ve
kalkanlı büstü sağa
A.Y. T A O Y I ANΩN
Yuvarlak yılan girlandlı atlar üzerinde kıvrılmış ve
başını yukarı sağa kaldırmış yılan
Env. No. 73–55/9–2004 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
Ölç/Ağr/Yön 17mm; 3,07gr; 12h.
Referans Arslan 2006, No. 79

109. Ö.Y. MAP. AYP. ANTΩNNOC
Caracalla'nın şua taçlı sakalsız başı sağa.
- A.Y. CE.TPO.TA OYIANΩN
Yılan girlandlı silindirik sunak üzerinde kıvrılmış ve başını yukarı sağa kaldırmış yılan
- Env. No. 46-1-90 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 18mm; 3,33gr; 12h.
- Referans SNG von Aulock, no. 6251; Arslan 2006, No. 80

110. Ö.Y. ANTΩNINOC AVΓOVC
Caracalla'nın defne taçlı paludamentumlu, büstü sola; kargı ve Gorgon başı süslemeli kalkan taşıyor
- A.Y. TAOY I A NΩN
altarın üzerinde kartal ayakta sola; atlar her iki yanında flama
- Env. No. 1944.100.62275
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 13,95gr; ?
- Referans ANS10

111. Ö.Y. ANTΩNINOC AVΓOVC
Caracalla'nın defne taçlı büstü sağa
- A.Y. CEBTPOTA OYIAN[ΩN]
Atlar üzerinde kartal ayakta sola; altların her iki yanında vexillum.
- Env. No. 1964.168.1
- Ölç/Ağr/Yön 28mm; 9,30gr; ?
- Referans ANS11

112. Ö.Y. ANTΩNINO C AVΓOVC.
Caracalla'nın defne taçlı büstü sola, zırh giymiş, kargı ve kalkan tutuyor.
- A.Y. TAO VIA NΩN
altların üzerinde kartal ayakta sağa; gagasında diadem taşıyor, altların iki yanında vexillum.
- Referans BMC Galatia, no 24

113. Ö.Y. AV. MAP. AVP. ANTΩNNOC
Caracalla'nın şua taçlı sakalsız başı sağa.
- A.Y. TAOYIANΩN
Boğa protomu sağa.
- Ölç/Ağr/Yön 16mm; 2,37gr; ?
- Referans SNG von Aulock, no. 6252

114. Ö.Y. ANTΩ[NI] NOC AV.
Caracalla'nın defne taçlı panzerli büstü sola, sağında mızrak, sol omzunda Gorgon motifli kalkan.
A.Y. TA[OV]IAN ΩN
Boğa promptu sağa adım.
Referans Imhoof-Blumer, Tavion 4
-
115. Ö.Y. ANTΩN [INOC AV.]
Caracalla'nın defne taçlı büstü sola; kargı ve kalkan taşıyor.
A.Y. T A OYIAN ΩN
Boğa protomu sağa.
Env. No. 9–6/2–80 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
Ölç/Ağr/Yön 17mm; 2,73gr; 12h.
Referans SNG von Aulock, no. 6252 (arka yüz benzer) ; Arslan 2006, No. 78
-
116. Ö.Y. AVPH. ANTΩNINOC
Caracalla'nın defne taçlı başı sağa.
A.Y. CE. TPO. TAOYIANΩN
Zeus sola oturuyor, sağ elinde yıldırım demeti sol elinde asa tutuyor. Tahtın iki yanında kartal, arka tarafta üç küçük figür var.
Ölç/Ağr/Yön 27mm
Referans P.R.Franke, no. 310

117. Ö.Y. ANTΩNINOC AVΓOVC
Caracalla'nın şua taçlı paludamentumlu, büstü sola;
kargı ve Gorgon başı süslemeli kalkan taşıyor
- A.Y. CEB.TPO.TA OYIANΩN
Zeus Tavianus tahtında cepheden oturuyor sol elinde
uzun asa, sağ elinde yıldırım demeti tutuyor, sağ
boşlukta kartal, solda yılan
- Env. No. 1944.100.62276
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 10,43gr; ?
- Referans ANS9

GETA Caesar (İ.S. 197 / 8–209)

118. Ö.Y. ΠΟ. CΕΠ. ΓΕΤΑC KOM KECAP
Geta'nın defne taçlı büstü.
- A.Y. CE. TPO. TAOYIANΩN ET CHI (yıl 218=197/8)
Demeter ayakta cepheden, baş sola, sol eliyle
meşale, sağ elinde başak tutuyor.
- Ölç/Ağr/Yön 27mm; 11,16gr; ?
- Referans SNG France 3, no. 2675

119. Ö.Y. ΠΟ ΣΕΠ ΓΕΤΑΣ ΚΟΜ ΚΕCΑΡ
Geta'nın taçsız ve drapeli büstü sağa
- A.Y. CΕΤΡΟΤ Α ΟΥΙΑΝΩΝ ΕΤCΗΙ (=Era 218=197/8 yılı)
Demeter ayakta cepheden, baş sola; sağ elinde
buğday başağı ve sol elinde uzun meşale tutuyor
- Env. No. 579–1
- Ölç/Ağr/Yön 29mm; 9,95gr; 6h.
- Referans SNG France 3, no.2675

120. Ö.Y. [ΠΟ] CΕΡ ΓΕ ΤΑC ΚΟΜ ΚΕCΑΡ
Geta'nın çıplak başlı drapeli büstü sağa.
- A.Y. [CΕ] ΤΡΟΤ ΑΟΥΙΑΝΩΝ
Athena ayakta cepheden, baş sağa; sağ elinde
mızrak, sol eliyle elbisesinin drapesini tutuyor, sağ
yanında kalkan.
- Env. No 88–26/25–93 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
- Ölç/Ağr/Yön 29mm; 11.39gr; 6h.
- Referans SNG von Aulock, no. 6253; Arslan 2006, No. 81

121. Ö.Y. ΠΟ. CE. ΓΕΤΑC KO[VKECAP]
Geta'nın başı açık büstü sağa.
- A.Y. CE. ΤΡΟ. ΤΑΟΥΙΑΝΩΝ
Athena ayakta cepheden; sağ elinde kargı, sol elinde kalkan tutuyor.
- Ölç/Ağr/Yön 22mm; 10,70gr; ?
- Referans SNG von Aulock, no. 6253; Arslan 2006, No. 81

122. Ö.Y. ΠΟ. CE. ΓΕΤΑC KO[VKAICAP]
Geta'nın defne taçlı başı sağa.
- A.Y. CE. ΤΡ./ΤΑΟΥΙ/ΑΝΩΝ yazısı defne çelenginin içinde.
- Ölç/Ağr/Yön 21mm; 6,29gr; ?
- Referans SNG von Aulock, no. 6254

123. Ö.Y. [...Γ]E TAC KOM. KA[ICAP]
 Geta'nın Taçsız başı sağa
 A.Y. Defne Çelengi içinde, CETPOT AOYIA | ΝΩΝ yazısı
 Env. No. 25–48/13–2006 (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
 Ölç/Ağr/Yön 22mm; 5,47gr; 12h.
 Referans SNG von Aulock, no. 6254; Arslan 2006, No. 83

124. Ö.Y. ΠΟ. CE. ΓΕΤΑC KOV (?) KAICAP
 Geta'nın başı sağa.
 A.Y. Defne çelengi içinde CE. TP./TAOY/IANΩN
 Referans Imhoof-Blumer, Tavion 23

SONUÇ

Çalışmamız Tavium Kenti'nde darp edilen 124 sikke üzerinde gerçekleşmiştir. Çalışmalarımız süresince karşılaştığımız ilk sorun era olmuştur. Yeni bir dönemin başlamasına istinaden sikke basımının çağ başlangıcından (0 yılı) başlatılması, o kentin erasını oluşturmaktadır. Galatia Krallığı'nın erasını ise Galatia'nın Roma eyalet sistemine entegre olduktan sonra Tavium'un kent statüsüne kavuşmuş olduğu İ.Ö.21/20 yılı oluşturmaktadır. Konuyla ilgili farklı bir görüş olarak Augustus'un Anadolu'yu ziyaretinin era olarak kabul edildiğidir. Ancak bir Roma İmparatorunun bir kenti ziyareti Hadrianus Dönemi'nden itibaren kentin erasını belirlemede etkili olmuştur.¹

İ.Ö. 21/20 yılından Vespasianus Dönemi'ne kadar (İ.S.69) geçen süre zarfında Tavium kentinde darp edilen sikkelerin Helenistik Dönem özelliklerini koruduğu görülmektedir. Ön yüzlerinde imparator yerine bütün sikkelerde Zeus ya da onu temsil eden atributlar kullanılmış olması, (Grafik 2) kentin Romalılaştırma politikası içerisinde dinin önemli bir yer tuttuğuna işaret etmektedir. Ayrıca İ.Ö.21/20-69 yılları arasında basılan bu sikkeler üzerinde yer alan CEBACTHNQN TPOKMQN lejantları Trokmelerin Augustus'a bağlılıklarını ifade etmektedir. Galatların dinsel içerikli Drüidler meclisinin yerini alan Koinon Meclisi zamanında darp edilen bu sikkelerde kentin adı belirtilmemiştir. Romalılaştırma Politikasının önemli bir unsuru olarak ortaya çıkan ve Koinon zamanında darp edilen bu sikkelerde ana tema Zeus olmuştur. Dinin Romalılaştırma politikası çerçevesinde kullanılması ve sikkelere yansması uzun bir süre devam etmiştir.

Vespasianus Dönemi'ne kadar darp edilen sikkeler arasında 1.tipin ön yüzünde görülen boğa betimi Zeus'u temsil etmekte, arka yüzde görülen yıldızlı iki dioskuri miğferi ise Zeus ve Leda'nın oğulları Castor ve Pollux'u

¹ Leschhorn 1993: 413-414

simgelemektedir. 2.tipin ön yüzünde Zeus başı ve arka yüzünde podyum üzerinde yükselen hexastyle planlı tapınak görülmektedir. 2.tip sikkelerde görülen bu hexastyle tapınak olasılıkla Zeus Tavianus tapınağının bir modeli olmalıdır. 3.tip üzerinde görülen tahtında oturan Zeus Tavianus betimi ise büyük olasılıkla bahsi geçen hexastyle tapınakta bulunan Zeus heykelinin yansımasıdır. Ayrıca tahtın arkasında görülen arkad heykelin arkad içerisinde yer aldığına işaret ediyor olmalıdır. 4.tip de yıldırım demeti üzerinde kartal ve iki yanında bulunan dioskuri miğferlerli Zeus'u temsil etmektedir. İstisna yaratan 6. tipin arka yüzünde Nike figürü betimlenmiştir. Nike figürü olasılıkla Homonadlara karşı kazanılan zaferi işaret etmektedir.

İ.Ö. 69-79 yılları arasında darp edilen Vespasianus darpları önceki darplarda olduğu Romalılaştırma politikası gereği Zeus Tavianus betimlidir. Ancak Vespasianus ile birlikte Tavium darplarının ön yüzünde imparator portreleri görülmeye başlamıştır. Titus (İ.S.79-81) ve Domitianus (İ.S.81-96) darpları da tek tiptir. Titus darplarında arka yüz betimi olarak Zeus'u simgeleyen boğa figürü bulunurken Domitianus darplarında Nike figürü görülmektedir. Domitianus'tan sonra Antoninus Pius Dönemi'ne (İ.S.138-161) kadar geçen sürede Tavium darphanesinde sikke basılmamıştır. Antoninus Pius darplarının tamamında ET PΞΘ ibaresi okunmaktadır. Bu sikkeler Tavium darphanesi için yıl belirten ilk darplar olma özelliğine sahiptir. ET PΞΘ ibaresi 169 yılına işaret etmekte olup era hesaplaması bize İ.S. 148/9 yılını vermektedir. Bu durumda Tavium darphanesinin Domitianus'tan sonra en az 53 yıl boyunca sikke darp etmediğini göstermektedir. Antoninus Pius darplarının arka yüzünde tahtında oturan Zeus Tavianus'un betimi bulunmaktadır.

Septimus Severus Dönemi'nde (İ.S.193-211) darp edilen sikkelerin Septimus Severus'un eşi Julia Domna ile birlikte değerlendirilmesi dönem bütünlüğü sağlamak için uygun olacaktır. Bunlar arka yüz tiplerinde on beşi Septimus Severus'a ve yirmi üçü Julia'ya Domna'ya ait olmak üzere 38 farklı

tiple Tavium darphanesinin en büyük sikke grubunu oluşturmaktadır. Ankyra ve Pessinus darplarına bakıldığında bu dönem darplarının sadece Tavium'da ağırlık kazandığı görülmektedir.

Septimus Severus ve Julia Domna'nın arka yüz ikonografilerinde Asklepios ve Hygeia, Tyche, Demeter, Nike ve kartal betimlerinin ortak kullanıldığı görülmektedir. Septimus Severus darplarında görülen Artemis, Zeus Tavianus, boğa, Apollon ve Hygeia Julia Domna darplarında görülmektedir. Buna karşın, Julia Domna darplarında görülen Aphrodite, İmparator ve Demos betimleri de Septimus Severus darplarında görülmemektedir. İkonografide görülen bu ani çeşitlilik Septimus Severus döneminde kentin Romalılaştırma Politikasının önemli bir yol kat ettiğine işaret ediyor olmalıdır. Ayrıca kent sikkelerinde görülen bu önemli artış bu dönemde ticaretin büyük ölçüde geliştiğine de işaret etmektedir.

Caracalla 18 arka yüz tipi ile en çok sikke basan imparatorlardan biridir. İkonografik çeşitliliğin Septimus Severus Dönemi'nden sonra da devam etmesi Tavium kentinin ticari hayatında meydana gelen gelişimin Caracalla Dönemi'nde de sürdüğüne işaret ediyor olmalıdır. Tavium darphanesinin en küçük birimli sikkeleri Caracalla Dönemi'nde darp edilmiştir.

Caracalla darplarının bir kısmında Septimus Severus ve eşi Julia Domna darplarında olduğu gibi 218 (197/8) tarihi yer almaktadır. Caracalla 218 (197/8) tarihini taşıyan sikkelerinde Caesar unvanını taşımakta, Autokrator ya da Sebastos unvanlarını henüz kullanmamaktadır.² Bu durum Caracalla'nın 218 tarihli sikkelerini henüz İmparator olmadan bastırdığına işaret etmektedir. Caracalla'nın Augustus ve Geta'nın Caesar olarak ilan edilmesi 218 yılına tekabül etmektedir. Caracalla'nın Caesar olarak basılan sikkelerinden birinde (Kat.no.91) Tyche Caracalla'yı taçlandırırken

² Leschhorn 1993: 410

betimlenmiştir. 218 (197/8) yılını taşıyan bu sikke Caracalla'nın 197/8 yılında Augustus ilan edildiğine kanıt oluşturmaktadır.

İkonografide Caesar olarak darp edilen sikkeler üzerinde, İmparator, Hygeia, Tyche, Zeus Tavianus, Athena ve Nike betimleri bulunmaktadır. Augustus olarak basılan sikkelerde, İmparator, Hygeia, Zeus Tavianus, Athena, Nike, yılan ve boğa betimleri yer almaktadır. En çok kullanılan betim ise Domna üzerinde kıvrılmış yılan figürüdür. (Grafik 6).

Geta sikkelerinin bazıları Septimus Severus, Julia Domna ve Caracalla darplarında olduğu gibi 218 (197/8) tarihini taşımaktadır. Tarihli olup olmaması önemli olmamakla birlikte Geta sikkelerinin tamamının ön yüz lejantında KONKEΣAP yazısı yer almaktadır. Geta sikkelerinde kullanılan Caesar unvanından ötürü bu sikkeler 197/8 tarihine atfedilmiştir. Geta'nın Caesar olarak ilan edilmesi Caracalla'nın Augustus ilan edildiği 197/8 yılına tekabül etmektedir. Septimus Severus ve en büyük oğlunun Parth Savaşları nedeniyle doğuda bulunması nedeniyle bu sikkeler burada darp edilmiştir.³ Eğer Caracalla ve Geta unvanlarını aynı zamanda almışlarsa, ya Geta'nın sikkelerinin Ktesiphon (Parthia Başkenti) olayından ve bilgilerin Tavium'a ulaşmasından sonra darp edilmiş olmalıdır. Buna göre Caracalla sikkeleri kendisinin Caesar olmadan önceki yılda darp edildiği kabul edilmek durumundadır. Ya da sikkelerin üretimi Part Savaşındaki zaferi takiben o kadar hızlı gelişmiştir ki unvanlardan henüz kesin bir bilgi sahibi olunmadan sikkeler darp edilmeye başlanmıştır.

Geta darpları ikonografisinde Demeter ve Athena görülmektedir. Ayrıca defne çelengi içerisinde CE.TP./TAOYI/ANQN ibaresi mevcut olup Tavium Kenti'nin Augustus'a olan bağlılığını vurgulamaktadır.

³ Leschhorn 1993: 412

Roma Dönemi Tavium darpları Geta Dönemi'nde son bulmaktadır. Tavium darphanesinin sikke basmayı durdurmasının nedeni Tavium'un İ.S. 226 yılında Pontos Galaticus ve Pontus Polemoniacus ile birlikte ya da İ.S. 226 yılından önceki bir tarihte Kappadokia Eyaleti sınırları içerisine dâhil edilmesi olmalıdır.⁴

⁴ Kaya 2000a: 162

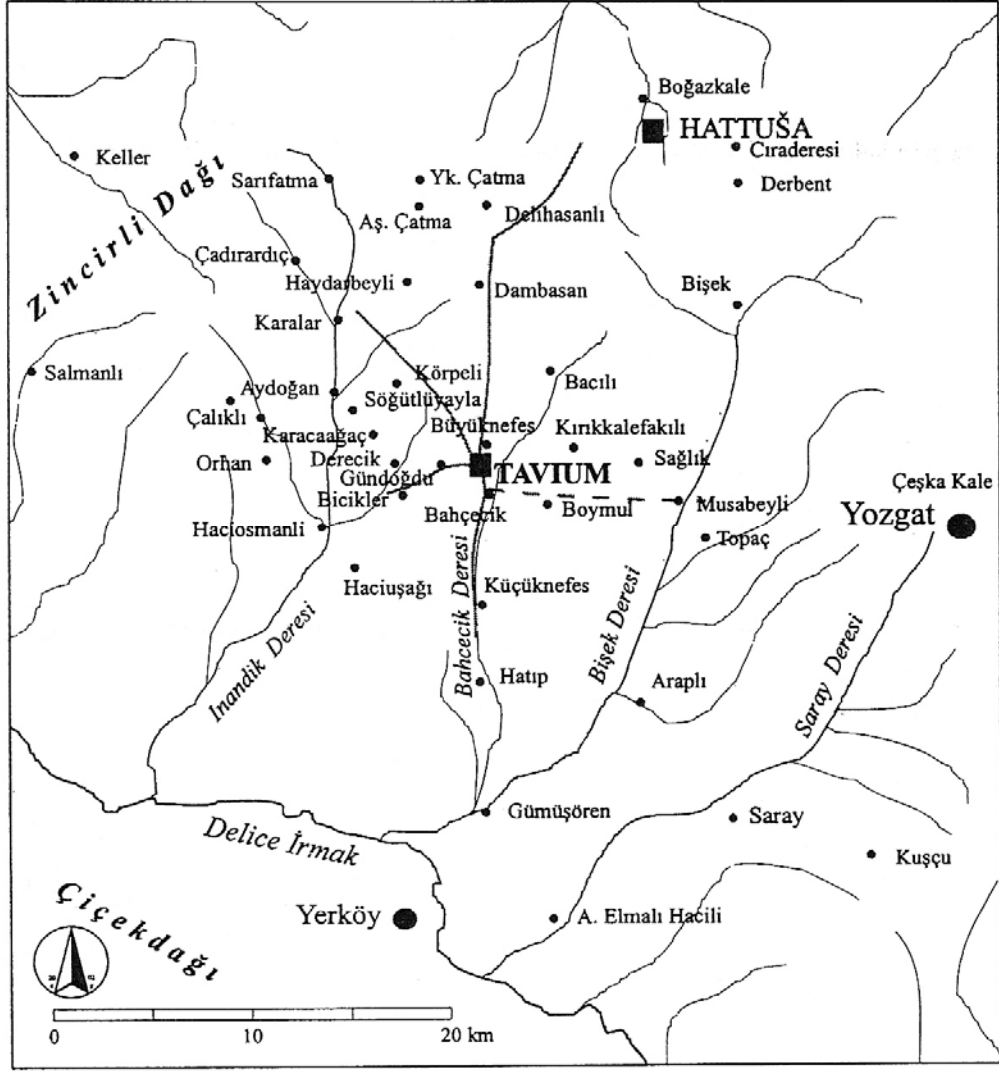
KAYNAKÇA

- Arslan 1990 M. Arslan, "Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Bulunan Phrygia ve Galatia Bölgesi Şehir Sikkeleri", *AMM 1989 Yıllığı*, (Ankara, 1990), s. 144–175.
- Arslan 1992 M. Arslan, "Çankırıkapı Kazısı'nda Bulunmuş Olan Şehir Sikkeleri Işığında Ankara'nın Önemi", *AMM 1991 Yıllığı*, (Ankara, 1992), s. 35–87.
- Arslan 2002 M. Arslan, "Ünik ve Nadir Roma Şehir Sikkeleri", *AMM 2001 Yıllığı*, (Ankara, 2002), s. 183–223.
- Arslan 2006 M. Arslan, "Pessinus ve Tavium Sikkeleri", *AMM 2005 Yıllığı*, (Ankara, 2006), s. 125-182
- Atlan 1975 S. Atlan, "Side'de Basılan Amyntas Sikkeleri (Die Münzprägung des Amyntas in Side)", *Bellesten* 39/156, (Ekim, 1975), s. 575–611.
- Erzen 1946 A. Erzen, *İlkçağda Ankara*, Türk Tarih Kurumu, Ankara
- Gerber 2005 C. Gerber, "Tavium in the first millennium BC: first survey results", *Anatolian Iron Ages 5*, Editör: Darbyshire G; (Ankara, 2005), s. 85–90.
- Hamilton 1842 W.J. Hamilton, *Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia* Vol: 1, London.
- Kaya 2000a M.A. Kaya, *Anadolu'daki Galatlar ve Galatia Tarihi*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 112, İzmir.

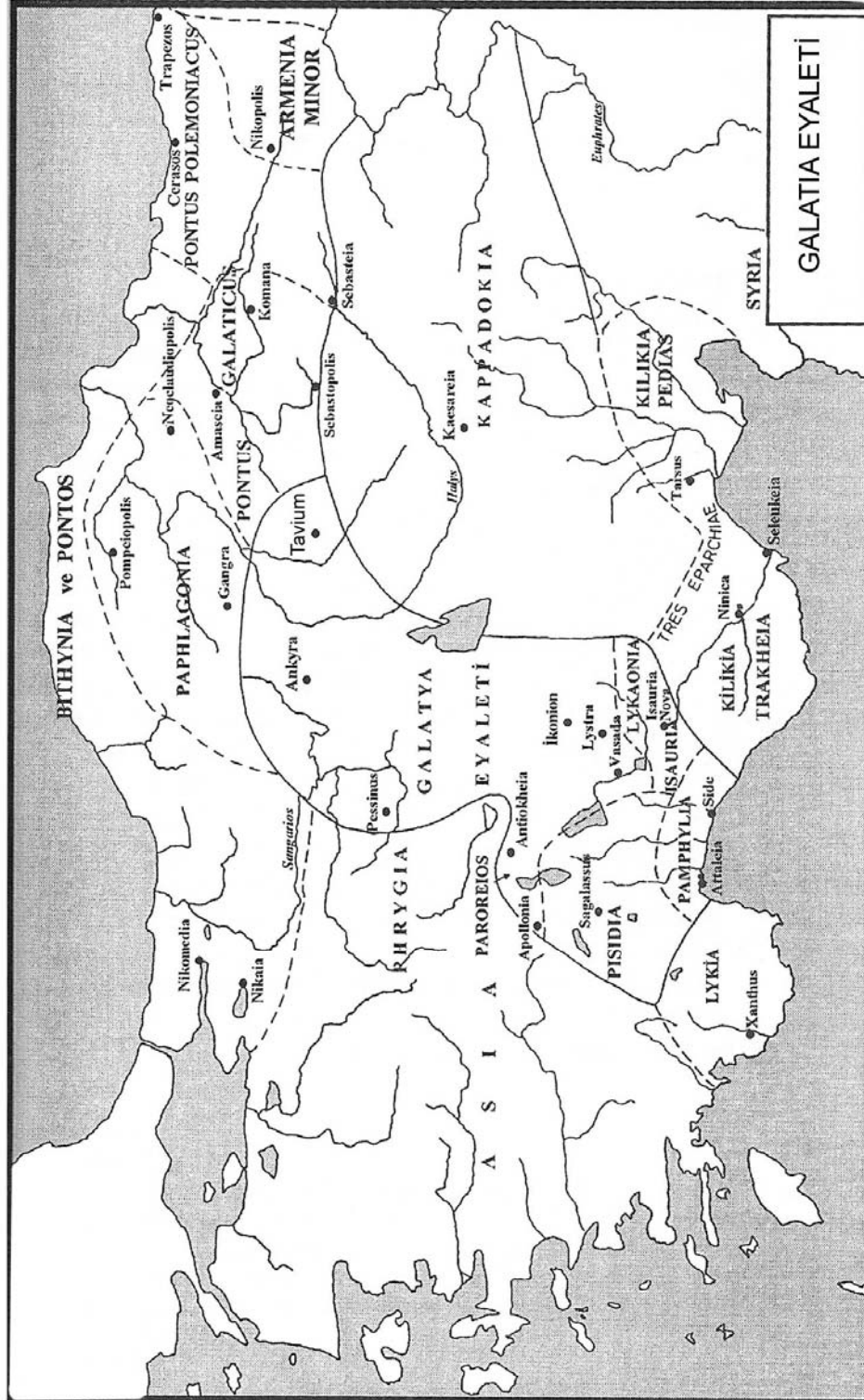
- Kaya 2000b M.A. Kaya, "Ankyra (Ankara) ve Galatlar", *Kebikeç Dergisi* 9 Ankara, 2000) s. 77–95.
- Leschhorn 1993 W. Leschhorn, "*Antike Ären*", (Stuttgart, 1993)
- Magie 1950 Roman Rule in Asia Minor - to the end of the third Century after Christ - Vol. I, Princeton
- Mitchell 1993 S. Mitchell, *Anatolia Land, Man and Gods in Asia Minor*, vol.I : *The rise of the Church*, vol.II, Oxford.
- Ramsay 1900 W.M. Ramsay, *A History Commentary on St. Paulis Epistele to the Galatians*, London.
- Stähelin 1973 E. Stähelin, *Geschichte der kleinasiatischen Galater*. Leipzig.
- Sterrett 1885 J.R.S. Sterrett, *Archaeological Journey Made In Asia Minor During the Summer of 1884*, Boston
- Strabon 2000 *Antik Anadolu Coğrafyası*, İstanbul
- Strobel 1994 K. Strobel, "Galatien und seine Grenzregionen, in: E.Schwertheim (Hg.), *Forschungen in Galatien*", *Asia Minor Studien* 12, Bonn.
- Strobel 1996 K. Strobel, *Die Galater*, Berlin.
- Strobel ve Gerber 2000 K. Strobel, C. Gerber, "Tavium (Büyüknefes, Provinz Yozgat)-Ein regionales Zentrum Anatoliens Bericht über den Stand der Forschungen nach den ersten drei

Kampagnen (1997–1999)”, *İstanbuler Mitteilungen* 50.

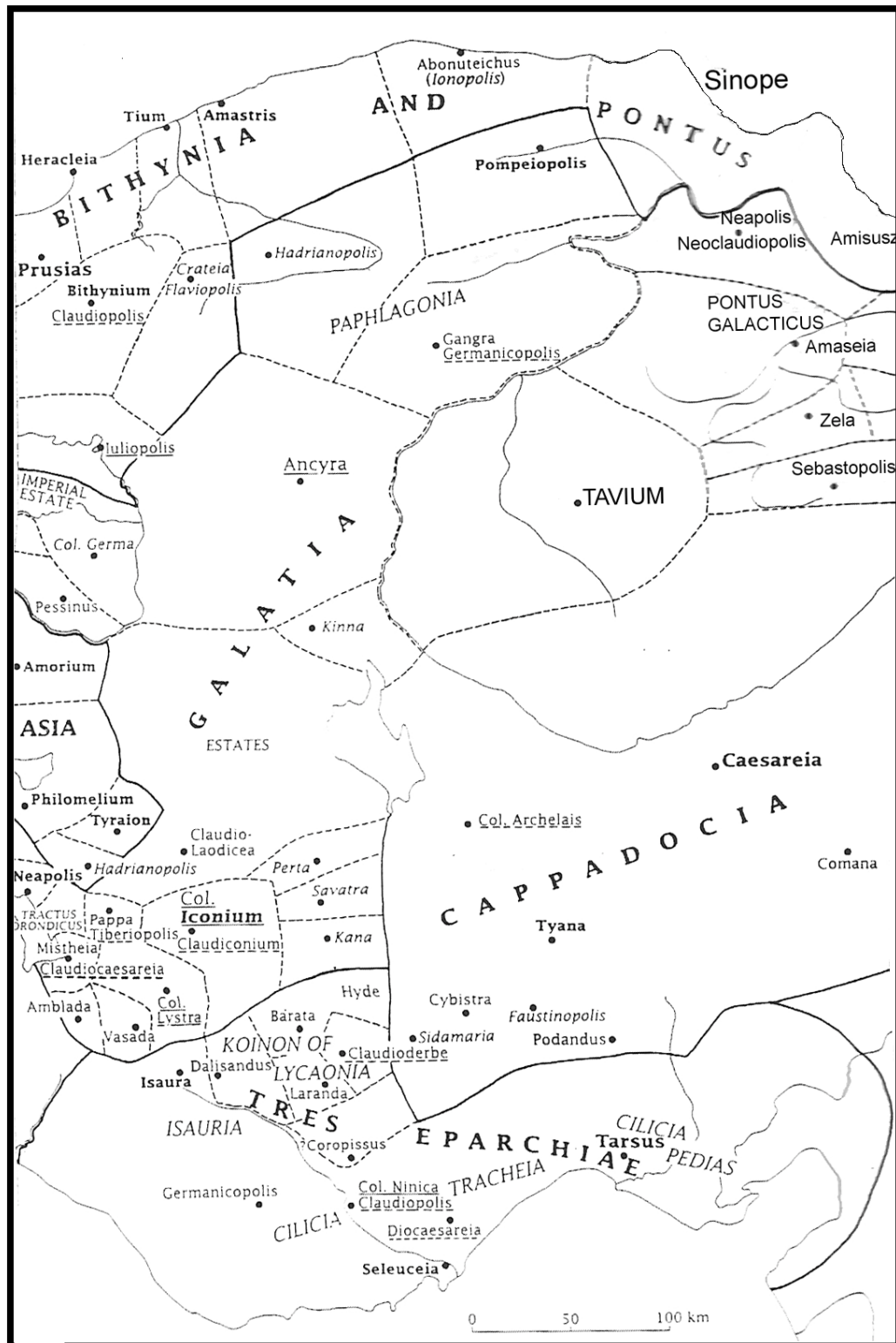
- Strobel ve Gerber 2003 K. Strobel, C. Gerber, “Tavium (Büyüknefes, Provinz Yozgat)-Bericht über die Kampagnen 2000–2002”, *İstanbuler Mitteilungen* 53.
- Stumpf 1992 G.R. Stumpf, *Numismatische studien Zur Chronologie der römischen statthalter in Kleinasien Saarbrücken*.
- Syme 1934 R. Syme, “Galatia and Pisidia under Augustus: the Governorshipp of Piso, Quirinius and Silvanus”, *Klio*, 27, 2p, Leipzig: 122–148
- Syme 1970 R. Syme, “Domitius Corbulo”, *The Journal of Roman Studies*, London: 27-39
- Texier 2002 C. Texier, *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*,  ev., Ali Suat, 2.Cilt, Ankara.
- Umar 1993 B. Umar, *Türkiye’deki Antik Adlar Rehberi*, İstanbul
- Vardar ve Vardar 1998 L. Vardar, N. Vardar, “Galatia Bölgesi Kaleleri / Yerle meleri Yüzey Araştırması: Ankara ili 1996”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 26–30 Mayıs 1997 XV/1, Ankara: 245–279

Harita 1: Tavium Kenti

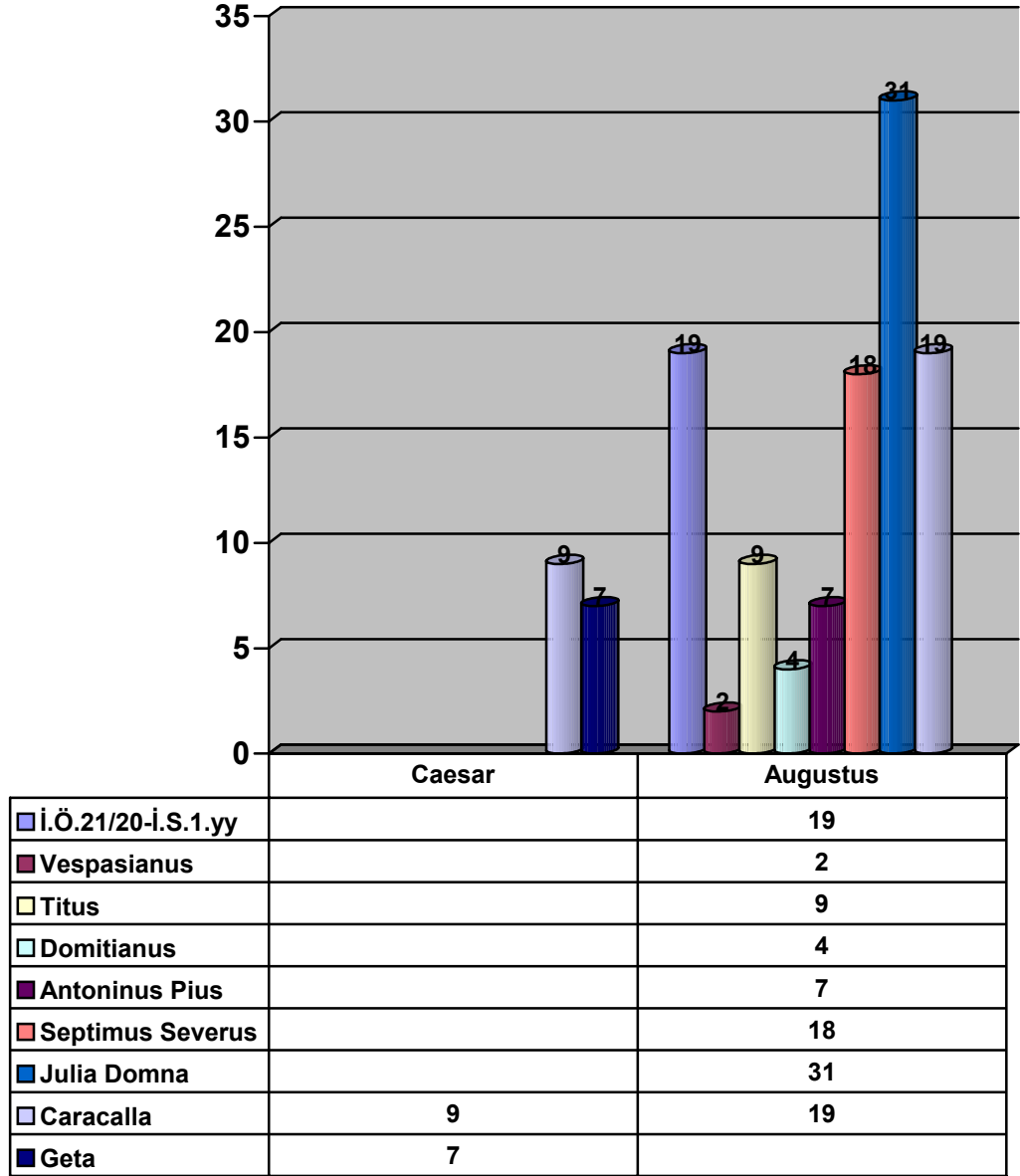
Harita 2: Galatia Eyaleti

Harita 3: Galatia

GRAFİKLER

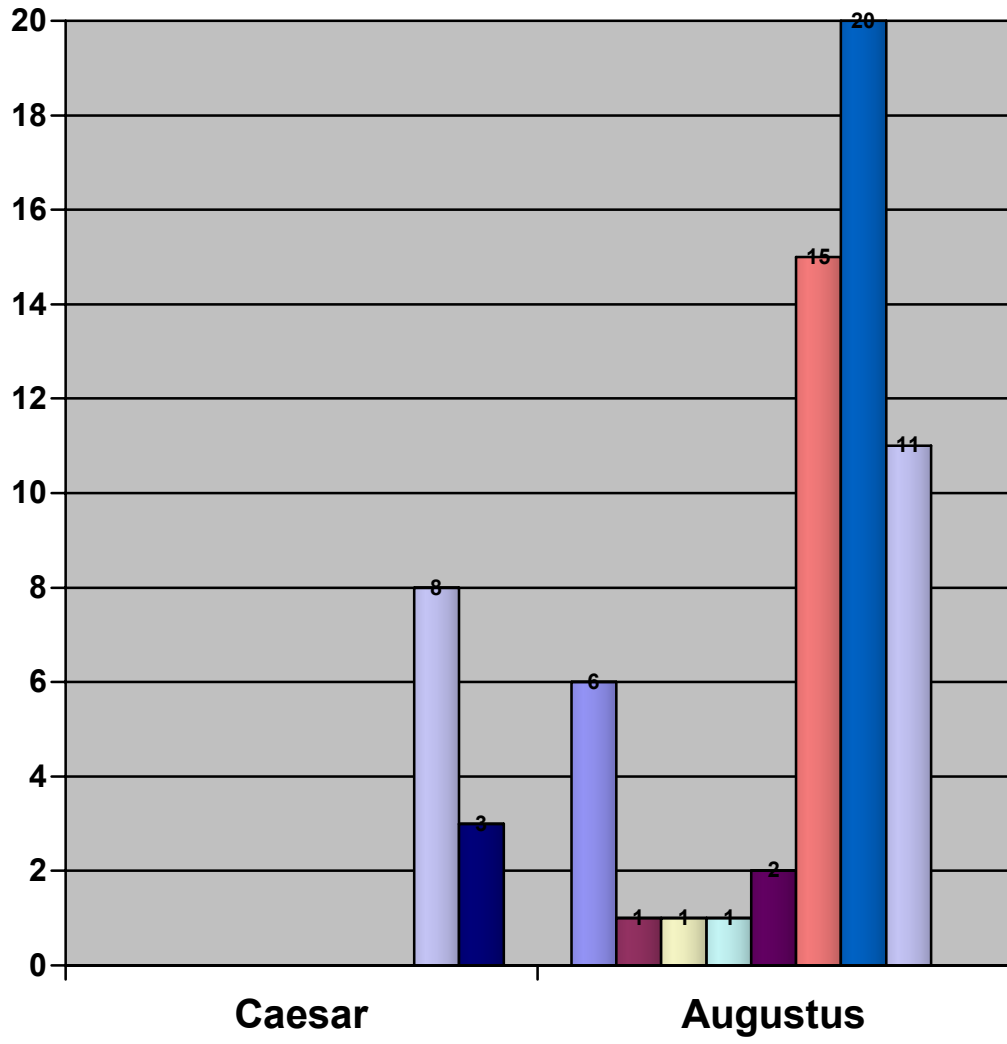
Değerlendirilen Sikkeler

i.Ö.21/20-i.S.1.yy	Vespasianus	Titus
Domitianus	Antoninus Pius	Septimus Severus
Julia Domna	Caracalla	Geta

GRAFİK 1

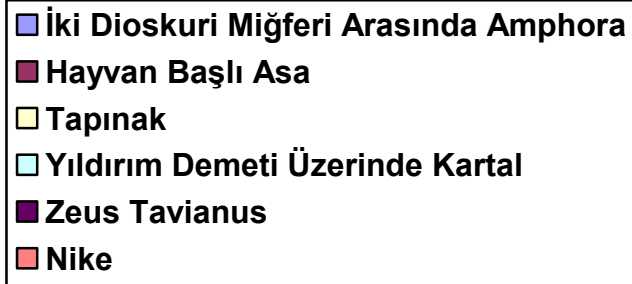
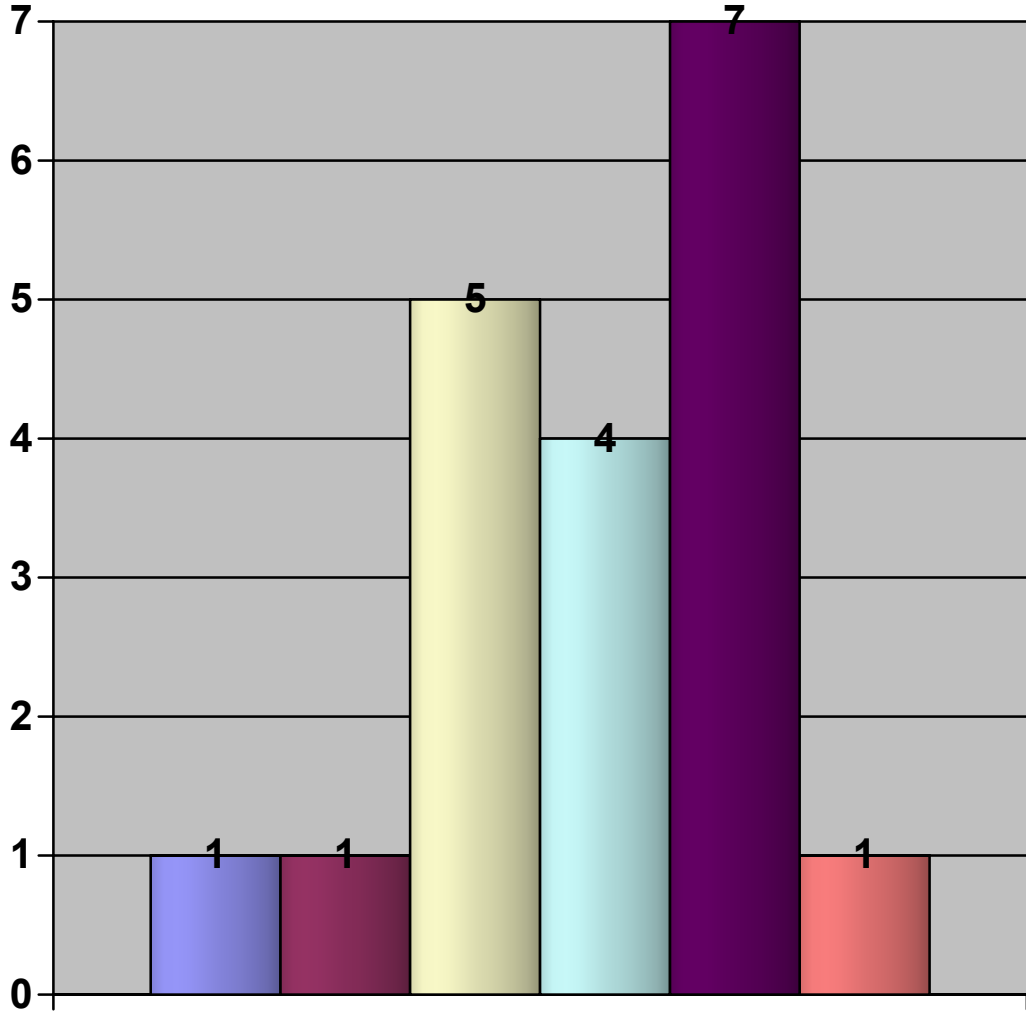
Değerlendirilen Sikkelerin Arka Yüz Tipleri

■ İ.Ö.21/20-İ.S.1.yy	■ Vespasianus	■ Titus
■ Domitianus	■ Antoninus Pius	■ Septimius Severus
■ Julia Domna	■ Caracalla	■ Geta

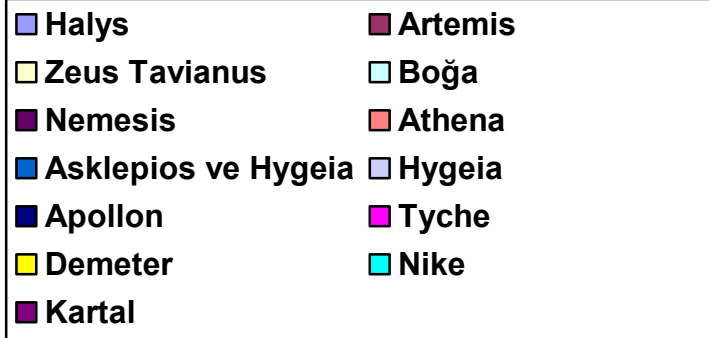
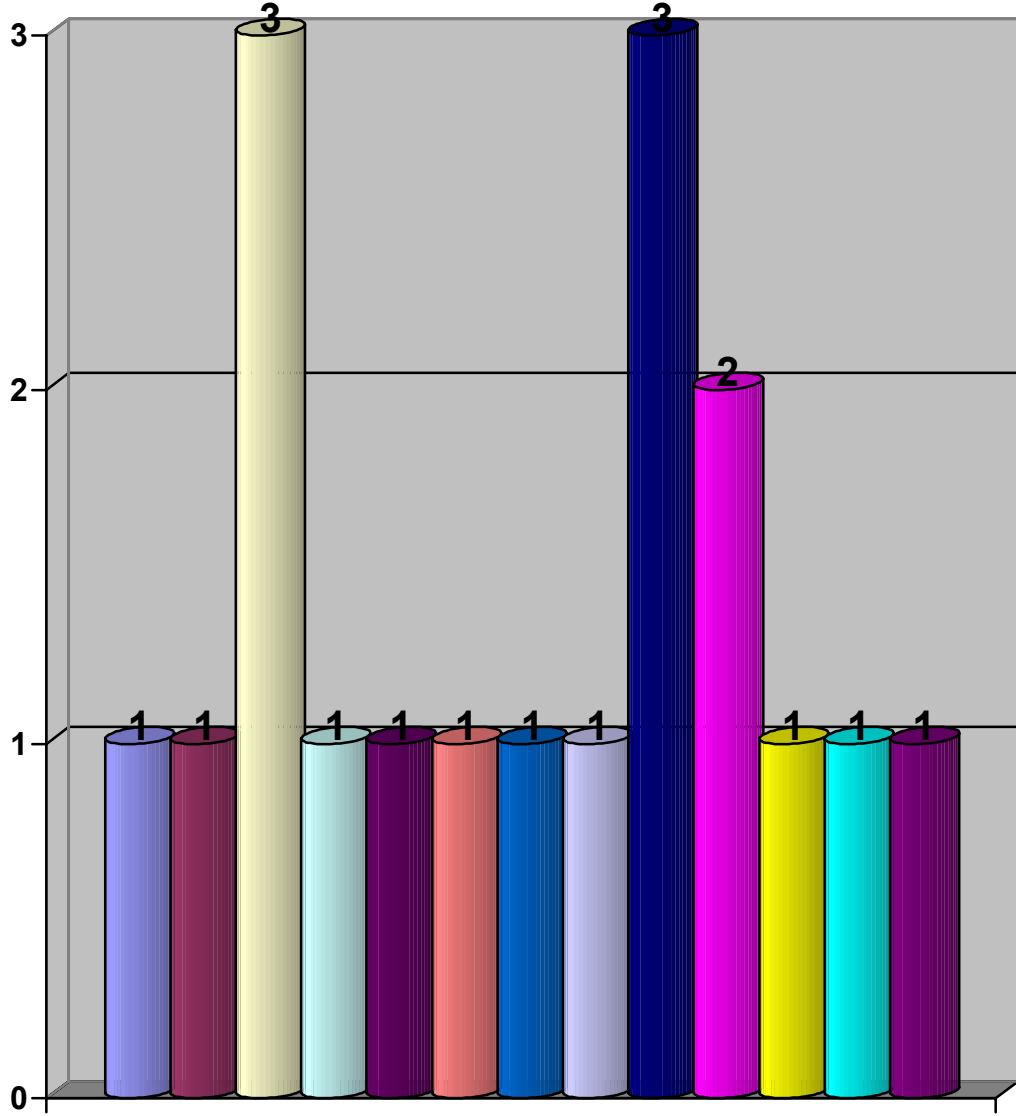
GRAFİK 2

İ.Ö.21/20-1.yy Arka Yüz Tipleri

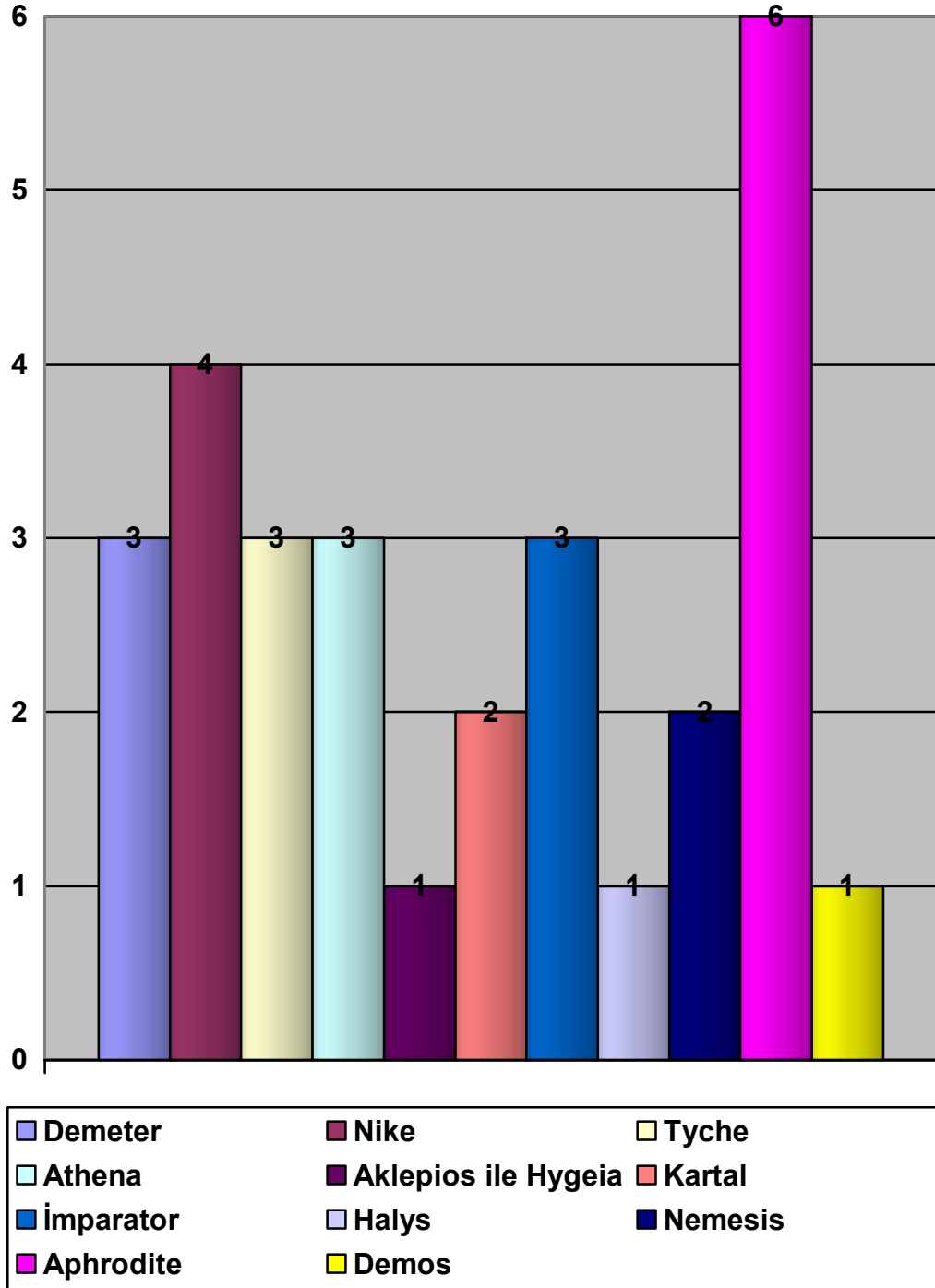
GRAFİK 3

Septimus Severus Sikkeleri Arka Yüz Betimleri

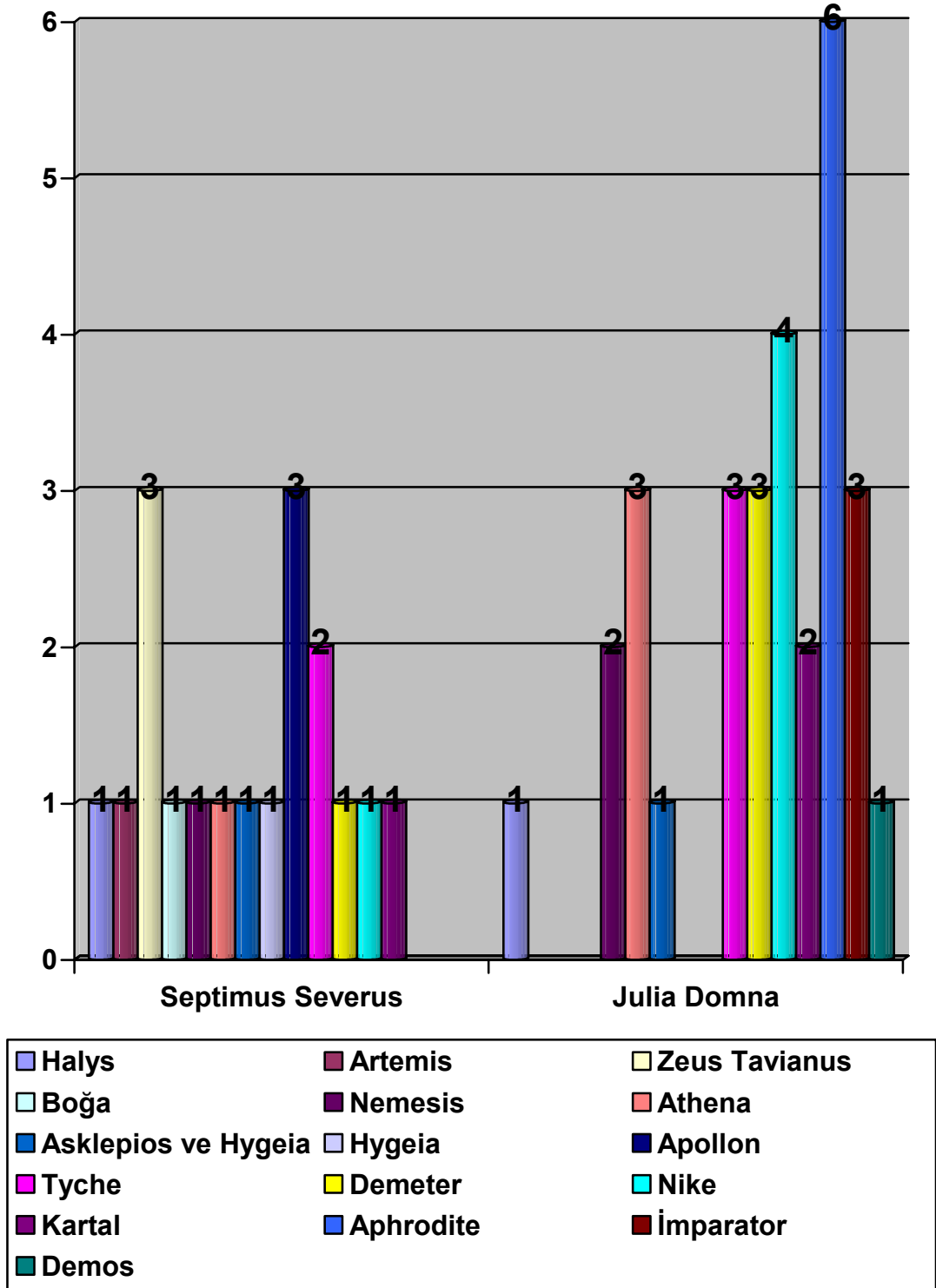
GRAFİK 4

Julia Domna Sikkeleri Arka Yüz Betimleri

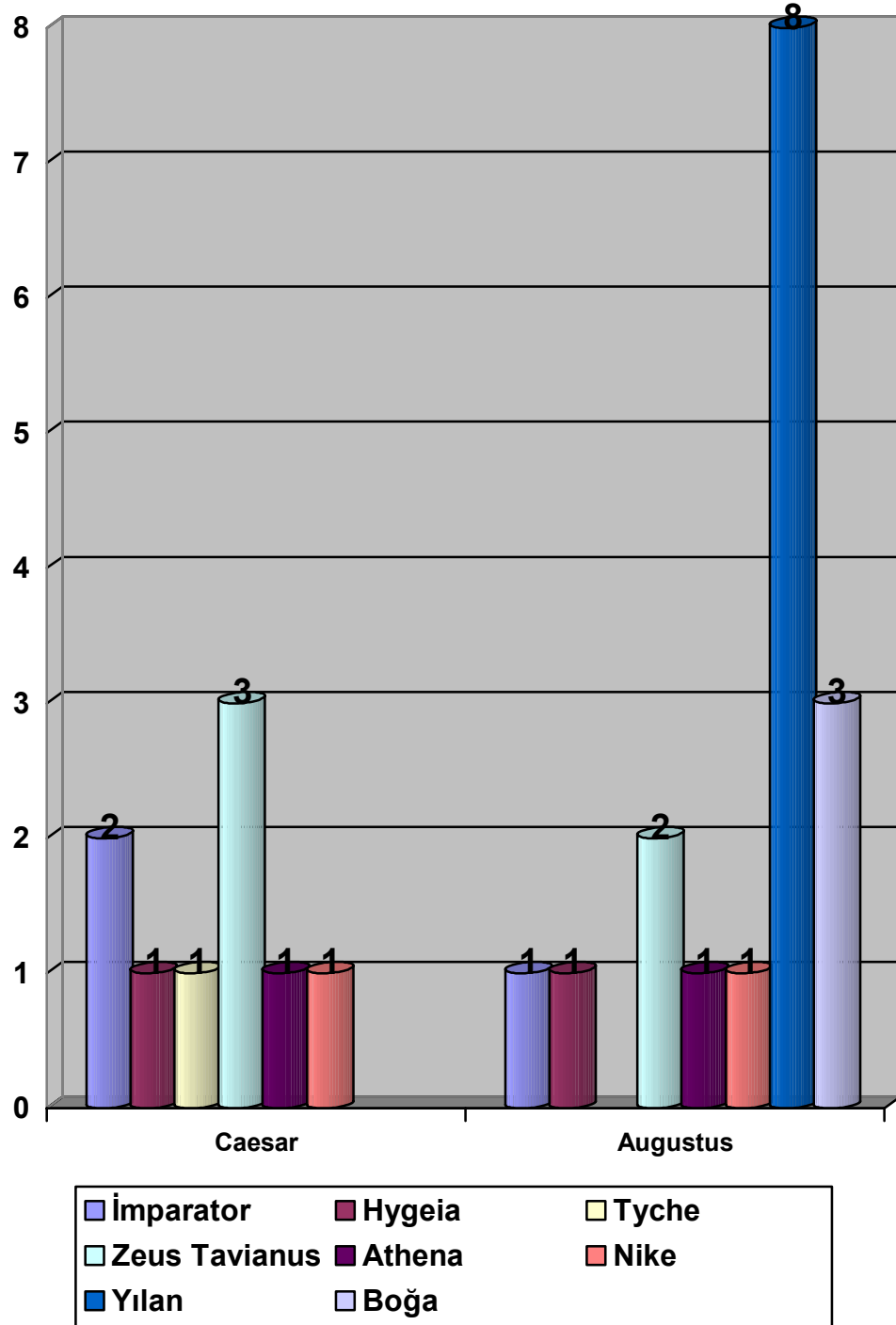
GRAFİK 5

Septimus Severus Dönemi Arka Yüz Betimleri

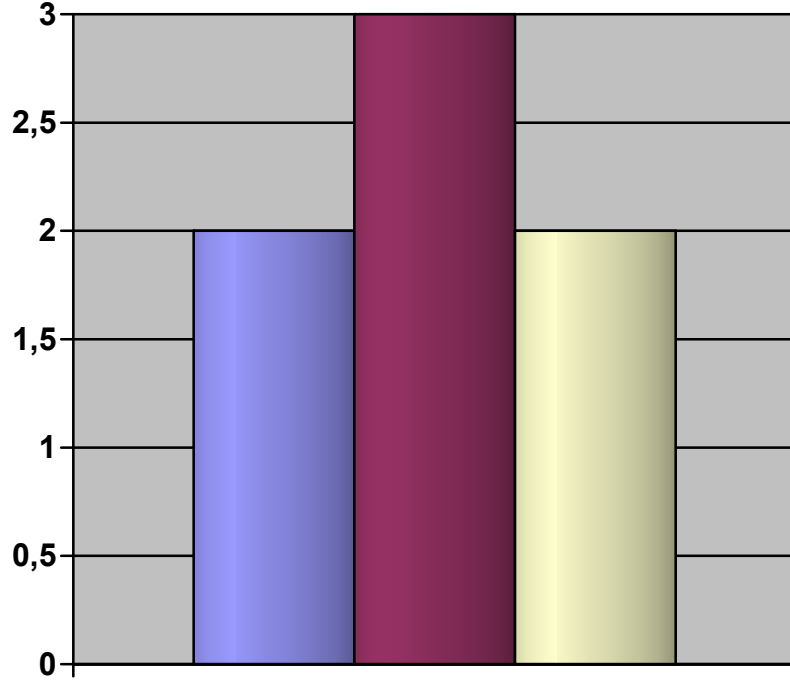
GRAFİK 6

Caracalla Sikkeleri Arka Yüz Betimleri

GRAFİK 7

Geta Darpları Arka Yüz Betimleri

Demeter	2
Athena	3
CE.TP./TAOYI/ANQN	2

Demeter Athena CE.TP./TAOYI/ANQN

GRAFİK 8

ÖZET

TURAN Ali Yalın. Roma İmparatorluk Dönemi'nde Tavium Kentinde Darp Edilen Sikkelerin Değerlendirilmesi, YÜKSEK LİSANS, ANKARA, 2007.

Çalışmamızın konusu Tavium kentinde Roma Dönemi'nde basılan sikkeleri içermektedir. Sikkelerin era (Çağ Başlangıcı) ile ilgili görüş farklılıkları olsa da genel olarak İ.Ö. 21/20 tarihi kabul görmektedir. Yeni bir dönemin başlamasına istinaden sikke basımının çağ başlangıcından (0 yılı) başlatılması, o kentin erasını oluşturmaktadır. Tavium darphanesi erası Galatia Krallığı'nın Roma Eyalet sistemine entegre olmasından sonra Tavium'un kent statüsüne kavuşmuş olduğu İ.Ö.21/20 yılından başlatılmaktadır.

Tavium darphanesi İ.Ö. 21/20 yılından Geta Dönemi'ne kadar olan süre zarfında sikke darp etmiştir. Geta darplarının ön yüz lejantların tamamında görülen KONKEΣAP ibaresinden ötürü bu sikkeler tarih belirtilen darplarla aynı tarihe (İ.S. 197/8) atfedilmektedir. Bu durumda Tavium darphanesinin İ.Ö. 21/0 ile İ.S. 197/8 tarihleri arasında faal olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

İ.Ö. 21/0 yılından Vespasianus Dönemine kadar (İ.S. 69) geçen sürede darp edilen sikkeler Koinon zamanında darp edilmiş olup bu sikkelerde kentin adına rastlanmamaktadır. Sikkeler üzerinde görülen tiplerde çeşitlilik Septimus Severus ile başlamaktadır. Eşi Julia Domna darplarıyla beraber Tavium darphanesinin en büyük sikke grubunu oluşturmaktadır. Caracalla Dönemi'nde devam eden bu çeşitlilik Geta Dönemi'nde son bulmuştur. Caracalla'nın Tavium darphanesinin en küçük birimde sikkelerini basmış olması ekonomik sıkıntıların bu dönemde baş gösterdiğine işaret

etmektedir. Geta'nın sikkelerinin tamamı yukarıda bahsedilen nedenden dolayı Caesar olarak İ.S. 197/8 yılına atfedilmektedir. Geta'nın Caesar olarak ilan edilmesi Caracalla'nın Augustus ilan edildiği 197/8 yılına tekabül etmektedir. Eğer Caracalla ve Geta unvanlarını aynı zamanda almışlarsa, ya Geta'nın sikkelerinin Ktesiphon (Parthia Başkenti) olayından ve bilgilerin Tavium'a ulaşmasından sonra darp edilmiş olmalıdır ve Caracalla'nın sikkelerinin Caesar olmadan önceki yılda aldığını kabul edilmek durumundadır. Ya da sikkeler Part Savaşındaki zaferinin hemen ardından darp edilmiş ve unvanlardan henüz kesin bir bilgi sahibi olunamamıştır.

Anahtar Sözcükler

1. Galatia
2. Sikke
3. Tavium
4. Trokme
5. Kelt

ABSTRACT

TURAN Ali Yalın. The Evaluation Of Coins Monetized In The City Of Tavium In Roman Imperial Period, MASTER, ANKARA, 2007

The theme of our study includes the coin monetized in the city of Tavium in Roman Period. Though there are some disagreements on the coin's era (the beginning of the era), the date of B.C. 21/20 is generally accepted. Based on the beginning of a new era, the start of monetizing coin at the beginning of the era (0 Year) constitutes the era of that city. The era of the mint of Tavium is started at the date of B.C. 21/20 when Tavium had its city status after the integration of Galatia Empire to Roman state system.

The mint of Tavium monetized coin in the time period-from the year of B.C. 21/20 till the Geta Period. As a result of the ΚΟΝΚΕΣΑΡ expression seen on the front legend of the Geta coins, these coins are attributed to the same date (A.C. 197/ 8) with the stated date of the coins. In this case, it should be accepted that the mint of Tavium was active between the dates of B.C. 21/0 and A.C. 197/8.

The coins monetized in the B.C. 21/0 till the Vespasianus Period (B.C. 69) are monetized in the Koinon time and in these coins the name of the city is not stated. The variety in the types seen on the coins begins with Septimus Severus. His wife Julia Domna forms the biggest coin group of Tavium mint with her mints. The variety lasting in the Caracalla Period ends in the Geta Period. Caracalla's monetizing the lowest coin unit of the mint of Tavium signs that financial trouble appears in this period. All of the coins of Geta are attributed as Caesar to the year A.S. 197/8 as a result of the reasons stated above. The declaration of Geta as Caesar corresponds to the year 197/8 when Caracalla was announced as Augustus. If Caracalla and Geta had

gotten their appellations at the same time, the coins of Geta should have been monetized after the case of Ktesiphon (the capital city of Parthia) and the arrival of the information to Tavium, and it should be accepted that Caracella got his coins at the year before he was Caesar or the coins are monetized just after the triumph of the Part War and there is no certain information about the appellations.

Key Words

1. Galatia
2. Coin
3. Tavium
4. Trokmi
5. Kelt